

**Управління культури і туризму  
Харківської обласної державної адміністрації  
Харківська обласна універсальна наукова бібліотека**

# **КАЛЕНДАР**

**ЗНАМЕННИХ І ПАМ'ЯТНИХ ДАТ  
ХАРКІВЩИНИ НА 2017 РІК**

*Рекомендаційний  
бібліографічний покажчик*

**ХАРКІВ 2016**

Календар знаменних і пам'ятних дат Харківщини на 2017 рік : рек. бібліогр. покажч. / Упр. культури і туризму Харк. обл. держ. адмін. ; Харк. обл. універс. наук. б-ка. – Харків : ХОУНБ, 2016. – 74 с.

Універсальне довідково-бібліографічне видання «Календар знаменних і пам'ятних дат Харківщини» видається ХОУНБ з 1977 р. Посібник містить фактографічні і бібліографічні відомості про визначні події історії, суспільно-політичного, громадського та культурного життя області, ювілеї уродженців краю та видатних діячів, життя і діяльність яких пов'язана з Харківщиною.

Покажчик складається з трьох розділів і відкривається хронікою подій з історії Харківщини. Далі читачам пропонується перелік визначних дат стосовно подій і особистостей 2017 р. Зірочкою (\*) позначені ті дати, до яких у третій частині подаються інформаційні довідки та бібліографічні списки. У списках рекомендовану літературу розміщено в логічній послідовності.

Видання розраховано на бібліотекарів, лекторів, вчителів та усіх читачів, що цікавляться краєзнавством.

Радимо використовувати покажчик для відзначення ювілейних і пам'ятних дат краю. Він допоможе в організації книжкових виставок, переглядів, проведенні масових заходів.

Відбір літератури закінчено в серпні 2016 р.

Укладачі	Л.О.Сашкова, Л.М.Конопля
Редактори	Л.І.Єпішева, О.М.Травіна
Комп'ютерний набір	Л.М.Конопля
Відповідальна за випуск	Н.І.Шостко

*Розділ I*

**ХРОНІКА ПОДІЙ З ІСТОРІЇ ХАРКІВЩИНИ  
НА 2017 РІК**

- 1647**                    **370 років тому**
- Засновано смт Васишеве Харківського району
  - Засновано смт Введенка та с. Кам'яна Яруга Чугуївського району
  - Засновано с. Скрипаї Зміївського району
- 1652**                    **365 років тому**
- Засновано смт Малинівка Чугуївського району
  - Засновано с. Рубіжне Вовчанського району
- 1662**                    **355 років тому**
- Засновано м. Богодухів
- 1672**                    **345 років тому**
- Засновано с. Гур'їв Козачок Золочівського району
- 1677**                    **340 років тому**
- Засновано смт Золочів
  - Засновано с. Полкова Микитівка Богодухівського району
- 1687**                    **330 років тому**
- 25 липня*                – м. Коломак. Відбулася козацька рада, на якій гетьманом України був обраний І.Мазепа
- 1702**                    **315 років тому**
- Засновано с. Артемівка Чугуївського району
- 1712**                    **305 років тому**
- Засновано с. Смородьківка Куп'янського району
- 1732**                    **285 років тому**
- Засновано смт Пісочин Харківського району
  - Засновано с. Мелихівка Нововодолазького району
  - Засновано с. Михайлівка Первомайського району

- Засновано с. Веселе Харківського району

**1750**                    **245 років тому**

- У Харкові вперше було обрано міського голову, яким став відставний сотник Павло Гуковський. З 1771 р. посада міського голови стала в Харкові постійною

**1787**                    **230 років тому**

- Під керівництвом губернського архітектора П.Ярославського складено план забудови Харкова

**1797**                    **220 років тому**

- Засновано с. Гетьманівка Шевченківського району

**1802**                    **215 років тому**

- Засновано с. Безм'ятежне Шевченківського району

**1807**                    **210 років тому**

- Започатковано Музей природознавства Харківського університету

**1812**                    **205 років тому**

- Вийшов перший номер міської газети «Харьковский еженедельник», заснований групою викладачів університету
- У Харкові діяв постійний міський драматичний театр, активну участь в житті якого брав видатний український драматург і письменник Г.Квітка-Основ'яненко. З 1812 по 1816 рр. він був директором театру
- Г.Квітка-Основ'яненко заснував у Харкові Інститут шляхетних дівчат (існував до 1932 р.)

**1817–1823**            – Харківський університет видавав газету «Харьковские известия»

**1837**                    **180 років тому**

- Вийшло «Положение об устройстве губернского города Харькова» і було введено посаду міського архітектора. Першим виконував ці обов'язки професор університету А.Тон
- Харківський район, м. Люботин. Збудовано Караванський спиртовий завод



- 1842**                    **175 років тому**
- 28 вересня*    – У Харкові вийшло в світ перше повне видання поеми І.П.Котляревського «Енеїда»
- 1857**                    **160 років тому**
- У Харкові освячено храм Усікновення глави Іоанна Предтечі
- 1862**                    **155 років тому**
- Засновано курорт «Березівські мінеральні води»
- Х.Д.Алчевська відкрила першу в Російській імперії Приватну недільну школу для жінок
- липень*                – На дзвіниці харківського Успенського собору встановлено головні куранти. В 1978 р. на дзвіниці встановлено електричний годинник
- 1867**                    **150 років тому**
- Засновано газету «Харьковские Епархиальные Ведомости» (після 1917 р. видання припинено, у 1994 р. – відновлено)
- 1872**                    **145 років тому**
- У Харкові створено технічне залізничне училище (нині Харківський державний політехнічний коледж)
- 1877**                    **135 років тому**
- 12 березня*    – З ініціативи провідних професорів історико-філологічного факультету О.Кирпичникова, О.Лебедева, М.Дрінова при Харківському університеті засновано історико-філологічне наукове товариство
- 1882**                    **135 років тому**
- Засновано с. Кутьківка Дворічанського району
- 12 вересня*    – У Харкові прокладена перша лінія конки від Привокзальної площі до Будинку біржі
- 1887**                    **130 років тому**
- Почав функціонувати науково-практичний медичний заклад Харківського медичного товариства (нині Інститут мікробіології та імунології ім. І.І.Мечникова НАМН України)

– Відкрито Харківську клініку урології (нині Харківський обласний клінічний центр урології та нефрології ім. В.І.Шаповала)

– Засновано с. Тавезжня Сахновщинського району

*20 січня* \* – Відкрито училище для сліпих дітей (нині Харківський спеціальний навчально-виховний комплекс ім. В.Короленка)

*25 вересня* – Засновано концерн «Товарищество М.С.Кузнецова», до якого входило 29 фаянсових і фарфорових підприємств (Будянський фаянсовий завод, існував до 2006 р.)

– м. Дергачі. Підприємець М.Ломакін заснував майстерню з виготовлення пасічницького приладдя (нині Дергачівський завод турбокомпресорів)

*1887–1897* – Видавався україномовний літературно-художній альманах «Складка», в якому друкувалися твори відомих поетів і молодих авторів

**1892**                    **125 років тому**

– У Харкові створено перший міський соціал-демократичний гурток

– м. Вовчанськ. Відкрито громадську бібліотеку (нині центральна районна бібліотека)

**1897**                    **120 років тому**

– У Харкові споруджено першу електростанцію потужністю 100 кіловат

– Засновано бібліотеку при з'їзді гірничопромисловців Півдня Росії (нині Центральна науково-технічна бібліотека Харківського центру науково-технічної та економічної інформації)

– Професор хірургії Харківського університету А.Г.Подрез вперше оперував вогнепальну рану серця. Ця операція спростувала думку про недоторканість серця

– Засновано Харківський лікєро-горілчанний завод

– У Харкові розпочався I Всеросійський перепис населення

– Засновано с. Нова Миколаївка Барвінківського району

3 грудня – Харківський паровозобудівний завод (нині Державне підприємство «Завод ім. В.О.Малишева») випустив перший паровоз

**1902 115 років тому**

- У Харкові відбувся перший великий науковий форум – XII Археологічний з'їзд
- Нововодолазький район, с. Липковатівка. Відкрито Липковатівську нижчу сільськогосподарську школу I розряду для дітей загиблих залізничників (нині Липковатівський аграрний коледж)
- Засновано с. Орілька Лозівського району
- Засновано с. Лебедівка Сахновщинського району

**1907 110 років тому**

- Відкрито міський парк, закладений в 1893–1895 рр. учнями та студентами навчальних закладів Харкова (нині Центральний парк культури і відпочинку ім. М.Горького)
- У Харкові відкрито фабрику «Галеника» (нині «Фармацевтична компанія «Здоров'я»)
- Збудовано будівлю для Волзько-Камського комерційного банку за проектом О.Бекетова (з 1968 р. в будівлі знаходиться Харківський державний академічний театр ляльок ім. В.Афанасьєва)

1 січня – Відбулося злиття управлінь Курсько-Харківсько-Севастопольської та Харківсько-Миколаївської залізничних доріг в одне управління – Південну залізницю

20 червня – В університетському саду (нині парк ім. Т.Шевченка) відкрито пам'ятник В.Каразіну, засновнику Харківського університету (скульптор І.Андреолетті, архітектор О.Бекетов)

8 липня – Засновано Медико-лікарський інститут (нині Інститут патології хребта та суглобів ім. М.І.Сітенка НАМН України)

**1912 105 років тому**

- Збудовано будинок у стилі неоренесанс для місцевого купця Рижова за проектом архітектора В.Величка (нині Будинок архітектора)



*червень* – У Харкові освячено Свято-Казанський храм, збудований до 300-річчя звільнення в 1612 р. Російської держави від польських загарбників, а також на честь 100-ліття перемоги Росії над Наполеоном 1812 р.

### **1917 100 років тому**

– Засновано Харківську консерваторію (нині – Харківський національний університет мистецтв ім. І.П.Котляревського)

– У Петрограді за сприяння графа Н.Клейнміхеля надруковано книгу Г.Лукомського «Старинные усадьбы Харьковской губернии»

*23 березня* – У Харкові вийшов перший номер газети «Пролетарий» (нині «Слобідський край»)

*25 квітня - 6 травня* – Відбувся I обласний з'їзд Рад робітничих і солдатських депутатів Донецько-Криворізького басейну. З'їзд обрав обласний виконавчий комітет Рад

*30 квітня* – У Харкові створено Центральне Бюро профспілок міста

*12-14 липня* – У Харкові відбувся I Всеукраїнський з'їзд залізничників за участю понад 300 делегатів від 12 залізниць України

*9-10 грудня* – У Харкові встановлена влада Рад

### **1922 95 років тому**

– Засновано Всеукраїнський технікум комунального господарства (нині Харківський національний університет міського господарства ім. О.Бекетова)

– У Харкові відкрито студентську лікарню (нині Харківська міська студентська лікарня)

– У Харкові почало діяти радіотелеграфне агентство України «РАТАУ»

– У Харкові засновано центральний Український науково-дослідний психоневрологічний інститут (нині Інститут неврології, психіатрії та наркології НАМН України)

– Золочівський район, с. Сквородинівка. Засновано музей-заповідник Г.Сквороди

– м. Красноград. Засновано краєзнавчий музей (нині Красноградський районний краєзнавчий музей ім. П.Д.Мартиновича)



- Засновано с. Ленінка (нині Зоряне) Красноградського району
- Засновано с. Нова Мечebilівка Лозівського району
- Чугуївський район, смт Кочеток. На базі місцевого дослідницького лісництва відкрито школу лісних техніків (нині Чугуєво-Бабчанський лісний коледж)
- березень* – У Києві створено театр «Березіль» (з 1926 р. в Харкові, нині Харківський академічний український драматичний театр ім. Т.Г.Шевченка)
- квітень* – Створено Спілку селянських письменників України «Плуг», яку очолив С.Пилипенко. До спілки входили Д.Бедзик, С.Божко, Н.Забіла, О.Копиленко, В.Минко, П.Панч та ін.
- жовтень* – У Харкові засновано Український державний інститут охорони материнства і дитинства (нині Інститут охорони здоров'я дітей та підлітків НАМН України)
- грудень* – У Харкові відбулася перша Всеукраїнська конференція «Пролеткульту». Організації «Пролеткульту» виникли в Україні у 1918 р.
- 13 грудня* – У приміщенні театру ім. Т.Шевченка під час перерви засідання VII Всеукраїнського з'їзду Рад вперше в Україні було використано гучномовну радіоустановку

## **1927**

### **90 років тому**

- Відкрито Харківське науково-виробниче об'єднання «ФЕД» (нині Харківський машинобудівний завод «ФЕД»)
- Створено НДІ силікатної промисловості УРСР (нині Український НДІ вогнетривів ім. А.С.Бережного)
- Відкрито автотранспортну школу (нині Харківський автотранспортний технікум ім. С.Орджонікідзе)
- Створено навчально-виховну і трудову комуна ім. Ф.Дзержинського для безпритульних дітей під керівництвом А.Макаренка (нині ДНВП «Об'єднання Комунар»)
- Відкрито Харківський радіозавод (нині Харківський радіозавод «Протон»)
- Засновану Харківську макаронну фабрику

- Створено Харківське конструкторське бюро з машинобудування ім. О.Морозова, провідне КБ України з виробництва танків, бронетехніки, легкових автомобілів, бульдозерів
- У Харкові створено Бюро водяних досліджень (нині «Укргідропроект»)
- Дергачівський район. Побудовано завод «Березівські мінеральні води»

Відкрито Сахновщинську районну бібліотеку

- Відкрито Лозівську центральну районну бібліотеку

*січень*

- У Харкові відбувся I Всеукраїнський з'їзд пролетарських письменників. Створено Всеукраїнську спілку пролетарських письменників. До неї увійшли Б.Горбатов, К.Гордієнко, І.Ле, І.Микитенко, С.Пилипенко та ін.

*5 січня*

- У Харкові відкрито Клуб письменників (Будинок літератури ім. В.Блакитного)

*липень*

- Відбулася урочиста закладка головного корпусу електростанції Есхар. Назва Есхар – комбінована аббревіатура – розшифровується як Електрична станція Харківщини

*7 листопада*

- У Харкові відбулося відкриття першої державної республіканської художньої виставки «10 років Жовтню»

**1932**

### **85 років тому**

- Створено Харківську організацію Спілки композиторів України (нині Харківська обласна організація Національної спілки композиторів України)
- Вступив в дію Харківський електротехнічний завод (нині ХЕЛЗ «Укрелектромаш»)
- Засновано Харківський автогенний завод
- Засновано Харківський коксохімічний завод (нині Харківський коксовий завод)
- Засновано Харківську швейну фабрику «Динамо»
- Засновано Харківський жировий комбінат
- Відкрито фабрику «Авторучка» (нині Харківський завод «Оргтехніка»)



- Утворено Дзержинський (нині Шевченківський) район Харкова
- Засновано проектний відділ тресту «Укренергобуд» (нині Харківський науково-дослідний та проектно-конструкторський інститут «Енергопроект»)
- У Харкові засновано фабрику морозива (нині АТ «Хладопром»)
- Засновано Український НДІ олій та жирів НААН

*27 лютого* – Утворено Харківську область (відповідно до постанови ВУЦВК про адміністративно-територіальну реформу) з центром у Харкові

*вересень* – У Харкові почала працювати перша теплофікаційна мережа (нині КП «Харківські теплові мережі»)

*10 жовтня* – Вперше в СРСР вчені К.Синельников, А.Вальтер, А.Лейпунський, Г.Латишев розщепили атомне ядро літію штучно прискореними протонами

*6 листопада* – Відбулося відкриття Палацу культури залізничників (архітектор А.Дмитрієв)

### **1937 80 років тому**

- Засновано Харківську обласну бібліотеку для дітей
- Утворено Московський та Київський райони Харкова
- Харківський район. Засновано Дослідне господарство «Елітне» Інституту рослинництва ім. В.Юр'єва НААН України

*червень* – Почала виходити газета Харківського району «Червоний прапор» (нині «Трибуна трудящих»)

### **1942 75 років тому**

*18-31 січня* – Відбулася Барвінківсько-Лозівська наступальна операція, в результаті якої радянські війська прорвали оборону супротивника на 100 км фронту

*12-29 травня* – Відбулася Харківська битва. Внаслідок бойових дій військ Південно-Західного і правого флангу Південного фронтів радянські війська зазнали великих втрат в живій силі і техніці, позбулися важливого оперативного плацдарму на Сіверському Дінці й через це не змогли здійснити намічені на літо наступальні операції

**1947****70 років тому**

- У Харкові в сквері Перемоги споруджено басейн та фонтан-альтанку «Дзеркальний струмінь» (архітектор В.Корж), який став визначною пам'яткою архітектури міста (входить до списку «7 чудес Харкова»)
- Під керівництвом академіка Г.Проскури організовано Лабораторію проблем швидкісних машин і механізмів АН УРСР (нині Інститут проблем машинобудування ім. А.Підгорного НАН України)
- Засновано ВАТ «Трест Житлобуд-1»

*5 листопада*

- Вступив в дію 8-й Державний Підшипниковий завод (ПЗ–8) (нині Харківський підшипниковий завод «ХАРП»)

**1952****65 років тому***листопад*

- Закінчено будівництво вокзалу Харків-Пасажирський, спорудженого за проектом архітекторів Г.Волошина, Б.Мезенцева, Є.Лимаря

**1952–1955**

- Видавався український літературно-художній альманах «Харків», орган Харківської організації Спілки письменників України. Вийшло 8 книг. З січня 1956 року замість альманаху став видаватися щомісячний журнал «Прапор» (нині «Березіль»)

**1957****60 років тому**

- У Харкові відкрито пам'ятник українському письменнику М.Коцюбинському (скульптор М.Рябінін та архітектор А.Алло)
- Відкрито Дослідний завод державного наукового центру лікарських засобів
- Відкрито центральний лекторій Харківської обласної організації товариства «Знання»
- На базі балетної студії при театрі опери та балету засновано Харківську хореографічну школу
- Здійснено запуск першого штучного супутника Землі (системи управління ракети, ряд приладів виготовлені на харківських заводах «Хартрон» «Комунар», «Електроапаратура», ім. Т.Шевченка та НДІ радіовимірювань)

*21 квітня* – Відбулося відкриття Харківського планетарію ім. Ю.Гагаріна, другого в Україні

**1962 55 років тому**

- У Харкові відкрито Українське відділення Всесоюзного інституту енергетичних систем і електричних мереж «Енергомережпроект» (нині Державний проектно-вишукувальний та науково-дослідний інститут «Укренергомережпроект»)
- Балаклійський район, с. Пришиб. Відкрито пам'ятник на могилі російського письменника Г.Данилевського

*1 листопада* – У Харкові народився мільйонний житель

**1967 50 років тому**

- Засновано музей історії Південної залізниці

*жовтень* – Відкрито Харківське культурно-освітнє училище (нині Харківський вищий коледж мистецтв)

*5 жовтня* – смт Сахновщина. Розпочав роботу краєзнавчий музей (нині Сахновщинський районний історико-краєзнавчий музей)

*6 листопада* – Відкрито Палац культури ХТЗ

**1972 45 років тому**

- Засновано Інститут проблем кріобіології та кріомедицини АН УРСР (нині Інститут проблем кріобіології та кріомедицини НАН України). При Інституті створено низькотемпературний банк біологічних об'єктів, що забезпечує трансплантаційним матеріалом лікувальні заклади України та СНД. У 2002 р. визнаний національним надбанням України
- На базі ХЕМЗу створено «Завод «Потенціал»
- Відкрито Музей історії Харківської міліції (нині Музей історії органів внутрішніх справ Харківщини)
- Золочівський район, с. Сквородинівка. Відкрито музей визначного українського поета та філософа Г.Сквороди (нині Національний літературно-меморіальний музей Г.С.Сквороди)
- Харківський район, смт Рогань. За ініціативою викладачів кафедри агролісомеліорації та лісівництва ХНАУ і її завідувача Б.Ф.Остапенка закладено дендропарк (нині Дендрологічний парк ХНАУ ім. В.Докучаєва загальнодержавного значення)





*грудень* – Відкрито Музей історії ХНУ ім. В.Каразіна – один з перших музеїв, створених при вищих навчальних закладах України

**1977**                    **40 років тому**

– У Харкові розпочав роботу Палац спорту «Ювілейний» (нині Харківський палац спорту)

– Засновано Харківську комплексну спеціалізовану дитячо-юнацьку спортивну школу водних видів спорту (нині КЗ «Міська спеціалізована ДЮСШ олімпійського резерву з водних видів спорту Яни Клочкової»)

– У Харкові засновано спортивну школу «Металіст» (нині Харківська обласна футбольна школа СДЮШОР «Металіст»)

– м. Золочів. Засновано історико-краєзнавчий музей

– м. Красноград. Засновано Бурове управління «Укрбургаз» філії ДК «Укргазвидобування» НАК «Нафтогаз України»

– смт Великий Бурлук. Відкрито спеціалізоване підприємство з виробництва твердих сортів сиру (нині Великобурлуцький сироробний завод)

– Великобурлуцький район. Створено Бурлуцький та Катеринівський загальнозоологічні заказники загальнодержавного значення

*травень* – У Харкові відкрито лікарню швидкої допомоги (нині Харківська міська клінічна лікарня швидкої та невідкладної медичної допомоги ім. проф. О.І. Мещанінова)

*28 жовтня* – Відкрито Меморіальний комплекс Слави у Лісопарку (скульптори В.Агібалов, М.Овсянкін, Я.Рик; архітектори Е.Черкасов, І.Алфьоров, А.Максименко)

*грудень* – На базі Центральної районної бібліотеки для дітей ім. В.Чкалова Московського району створено Харківську обласну бібліотеку для юнацтва

**1982**                    **35 років тому**

– Балаклійський район. Засновано районну станцію юних натуралістів – єдиний позашкільний заклад у Харківській області, на базі якого діє зоопарк

**1987****30 років тому**

- У Курязькій колонії відкрито скульптурну групу «Горький і Макаренко» (скульптор К.Пристаєлов, архітектор О.Шауліс)
- Засновано Харківську обласну організацію ветеранів України

*21 грудня*

- Здійснено запуск космічного корабля «Союз ТМ-4». У складі екіпажу був космонавт-дослідник, харків'янин А.Левченко

**1992****25 років тому**

- Засновано Харківський інститут бізнесу та менеджменту
- Створено Харківський банківський союз
- Створено видавництво «Золоті сторінки»
- Створено видавництво «Фоліо»
- З ініціативи Харківського бібліотечного товариства засновано Асоціацію сучасних інформаційно-бібліотечних технологій
- Засновано один із перших недержавних телеканалів Харкова «Simon»
- У Харкові розпочав діяльність один із найбільших на сході України експоцентр та виставковий комітет «Слов'янський базар»
- У Харкові було відкрито два пам'ятники Г.Сковороді. Перший – біля Харківського історичного музею (скульптор І.Кавалерідзе), другий – біля головного корпусу Харківського педагогічного університету (скульптор І.Ястребов)
- смт Дворічна. Засновано краєзнавчий музей (нині Дворічанський районний краєзнавчий музей)

*березень*

- У Харкові відбувся I Міжнародний конкурс юних піаністів ім. В.Крайнева. У 1997 р. конкурс ввійшов у Європейську Спілку молодіжних музичних конкурсів (ЄМСО)

*19 липня*

- Засновано Харківську громадську організацію інвалідного спорту (Вітаспорт)

*24 серпня*

- м. Барвінкове. У центрі міста відкрито пам'ятник І.Барвінку (скульптор М.Овсянкін, архітектор О.Топал)

**1997****20 років тому**

- Сесія міської ради встановила День міста – 23 серпня, в день визволення Харкова від німецько-фашистських загарбників

- Засновано видавництво «Ранок»
- м. Чугуїв. Відкрито монумент-меморіал жертвам Чорнобиля та героям Афганістану (архітектор Г.Курилко)
- 14 лютого* – Засновано Харківський міський благодійний фонд «АВЕК» (нині Міжнародний благодійний фонд «Фонд Олександра Фельдмана»)
- серпень* – Встановлено пам'ятник Б.Чичибабіну на 2-му кладовищі Харкова (скульптор О.Владимиров)
- 22 серпня* – У сквері біля станції метро «Наукова» відкрито пам'ятник воїнам-харків'янам, які загинули в Афганістані (скульптор А.Угланов)
- 14 жовтня* – В саду ім. Т.Шевченка біля Харківського театру опери та балету відкрито пам'ятний знак репресованим кобзарям, бандуристам, лірникам (скульптори В.Бондар, В.Семенюк, О.Шауліс, архітектор О.Морус)
- 2002**                    **15 років тому**
  - На Привокзальній площі Південного вокзалу Харкова відкрито нову «візитку» міста – фонтан
  - У Харкові започатковано фестиваль «Салтівська весна»
  - Відкрито Кобзівське газоконденсатне родовище (між Красноградом і Кегичівкою)
  - Дергачівський район. Відкрито прикордонний пункт контролю на українсько-російському кордоні «Гоптівка»
- 25 січня* – Біля Харківського міського палацу дитячої та юнацької творчості відбулося відкриття пам'ятника вченому М.Ломоносову (автор О.Табатчиков)
- 1 травня* – Відкрито два вокзальних комплекси на приміських станціях Лосєво-1, Лосєво-2
- 11 червня* – З Південного вокзалу Харкова відправився «Столичний експрес» сполученням Харків-Київ – перший швидкісний потяг України. Україна ввійшла до числа країн, де є швидкісний рух (Японія, Франція, Росія, Німеччина)
- 1 жовтня* – смт Печеніги. До 100-річчя від дня смерті відкрито пам'ятник художнику Г.Семирадському (скульптор С.Гурбанов, архітектор Ю.Шкодовський)

- 4 жовтня* – На території Харківського педагогічного університету ім. Г.Сковороди відкрито пам'ятник Першій вчительці (скульптор С.Гурбанов, архітектор Ю.Шкодовський)
- 10 жовтня* – У сквері перед головним корпусом Харківського фізико-технічного інституту відкрито пам'ятний знак вченим-фізикам в пам'ять про розщеплення атомного ядра (скульптор О.Табатчиков)
- 13 грудня* – У Харкові відкрито першу чергу комплексу «Меморіал жертвам нацизму у Дробицькому Яру»
- 2007**                    **10 років тому**
- Зареєстровано першу в Україні Обласну асоціацію органів місцевого самоврядування (нині Асоціація органів місцевого самоврядування Харківської області)
  - Зареєстровано Харківську молодіжну організацію «Харківський центр волонтерів»
  - Започатковано Обласний конкурс ім. О.Масельського на кращий літературний твір
  - У Харкові відкрився найбільший в Україні аквапарк «Джунгли»
  - Великобурлуцький район, смт Приколотне. Введено в дію новий залізничний вокзал підвищеної комфортності
- 24 квітня* – У Харкові у парку ім. Артема відкрито пам'ятник постраждалим від аварії на Чорнобильській АЕС
- 22 серпня* – Біля головного корпусу Харківського державного технічного університету будівництва і архітектури відкрито пам'ятник видатному українському архітектору і педагогу О.М.Бекетову (скульптор С.Гурбанов, архітектор Ю.Шкодовський)
- вересень* – На подвір'ї навчальної пожежно-рятувальної частини Університету цивільного захисту України по вул. Баварській відкрито кам'яну стелу «Доблесть Пожежного»
- 22 листопада* – м. Вовчанськ. На центральній площі міста відкрито пам'ятник графу В.Г.Колокольцову (скульптор С.Гурбанов)
- 20 грудня* – У Харкові по вул. Киргизькій, 19-Е відкрито найбільший в

Європі буддйський храмовий комплекс «Храм Чук Лам»

**2012****5 років тому**

- При Харківській обласній клінічній лікарні відкрито Харківський регіональний перинатальний центр
- березень* – У головному корпусі ХНУ ім. В.Каразіна відкрито Центр сучасного мистецтва «ЄрміловЦентр»
- 22 серпня* – На пл. Конституції відкрито новий монумент на честь Незалежності України (скульптори О.Рідний та Г.Іванова)
- 23 серпня* – м. Ізюм. Відкрито Музей історії ізюмської оптики

## ЗНАМЕННІ ТА ПАМ'ЯТНІ ДАТИ ХАРКІВЩИНИ

## НА 2017 РІК

- 1 січня* – 75 років від дня народження **Лідії Володимирівни Єлізевої** (1942), українського живописця, художника декоративно-прикладного мистецтва
- 2 січня* – 115 років від дня народження **Федора Івановича Радчука** (1902–1986), українського артиста, актора Харківського українського драматичного театру ім. Т.Шевченка (1922–1965)
- \* – 100 років від дня народження **Віктора Андрійовича Афанасьєва** (1917–1987), українського артиста, режисера, педагога, театрального діяча, художнього керівника Харківського театру ляльок (1952–1983)
- 75 років від дня народження **Валентини Олександрівни Ярошик** (1942), українського бібліографа, бібліотекознавця, краєзнавця
- 7 січня* – 100 років від дня народження **Павла Івановича Семеняки** (1917–2008), військовика, Героя Радянського Союзу (1945)
- 100 років від дня народження **Василя Васильовича Ісаєва** (1917–1985), військовика, Героя Радянського Союзу (1945)
- 9 січня* – 140 років від дня народження **Бориса Павловича Остаєнка-Кудрявцева** (1877–1956), астронома, геодезиста, картографа, фізика-математика, педагога, організатора і голови Харківського відділення Всесоюзного астрономічно-геодезистського товариства
- 80 років від дня народження **Бориса Олександровича Міхєєва** (1937), домриста, диригента, композитора, педагога, одного із засновників Міжнародного Конкурсу виконавців на українських народних інструментах ім. Г.Хоткевича
- 10 січня* – 65 років від дня народження **Володимира Миколайовича Бабасєва** (1952), фахівця у галузі будівництва та державного управління, громадсько-політичного діяча, ректора Харківського національного університету міського господарства ім. О.Бекетова (з 2011), почесного громадянина Харкова (2010), Первомайська (2008) і Богодухова (2008) Харківської області
- 11 січня* – 115 років від дня народження **Олени Іванівни Виноградової** (1902–1976), української оперної співачки, педагога, солістки Харківського театру опери та балету ім. М.Лисенка (1928–1959)



- 70 років від дня народження **Валерія Федоровича Мещерякова** (1947–2002), українського історика, громадсько-політичного діяча
- 12 січня*
 – 110 років від дня народження **Петра Голубенка** (справж. ім'я Петро Іванович Шатун) (1907–1987), українського поета, літературознавця, журналіста, педагога, громадсько-політичного діяча
- 65 років від дня народження **Ігоря Олександровича Бориса** (1952), українського режисера, педагога, головного режисера Харківського академічного українського драматичного театру ім. Т.Шевченка (1991–1996)
- 13 січня*
 – 190 років від дня народження **Миколи Миколайовича Бекетова** (1827–1911), українського і російського вченого фізика-хіміка
- 100 років від дня народження **Іллі Михайловича Ліфшиця** (1917–1982), українського фізика-теоретика, уродженця Харкова
- 14 січня*
 – 115 років від дня народження **Василя Петровича Минка** (1902–1989), українського прозаїка і драматурга
- 110 років від дня народження **Василя Павловича Комісаренка** (1907–1993), українського патофізіолога і ендокринолога
- 65 років від дня народження **Бориса Павловича Ланевського** (1952–2015), українського журналіста, спортивного коментатора
- 15 січня*
 – 150 років від дня народження **Івана Васильовича Кудінцева** (1867–1955), українського хірурга, педагога
- \* – 70 років від дня народження **Сергія Павловича Колобкова** (1947–2005), українського піаніста, композитора, педагога
- 16 січня*
 – 110 років від дня народження **Костянтина Ананійовича Трусова** (1907–2005), організатора виробництва, державного і громадського діяча, почесного громадянина Харкова (1999)
- 19 січня*
 – 90 років від дня народження **Миколи Семеновича Конарєва** (1927–2007), організатора залізничної галузі, державного і громадського діяча, Героя Соціалістичної Праці (1989), почесного громадянина Харкова (1999)

- 22 січня \* – 55 років від дня народження **Людмили Станіславівни Джигалової** (1962), української легкоатлетки, дворазової олімпійської чемпіонки (1988, 1992), почесного громадянина Харківської області (2010)
- 23 січня – 105 років від дня народження **Павла Васильовича Ковальова** (1912–1996), геоморфолога, палеогеографа, голови харківського відділу Географічного товариства України (1989–1994)
- 25 січня – 165 років від дня народження **Василя Яковича Данилевського** (1852–1939), українського фізіолога, директора Українського інституту ендокринології та органотерапії (1919–1930)
- 145 років від дня народження **Миколи Олексійовича Скрипника** (1872–1933), радянського державного і партійного діяча
- 26 січня – 130 років від дня народження **Моріца Марковича Гродзинського** (1887–1962), українського правознавця
- 27 січня – 100 років від дня смерті **Петра Олексійовича Левченка** (1856–1917), українського живописця-пейзажиста, рисувальника
- 29 січня – 110 років від дня народження **Марії Андріївни Ангарської** (1907–1996), українського фармакохіміка, директора Харківського науково-дослідного хіміко-фармацевтичного інституту (1937–1969)
- 31 січня – 95 років від дня народження **Олександра Васильовича В'яткіна** (1922–2012), українського та російського живописця, графіка, педагога
- 4 лютого – 145 років від дня народження **Олександра Сергійовича Расвського** (1872–1924), радянського вченого, конструктора паровозів
- 110 років від дня народження **Георгія Дмитровича Латишева** (1907–1973), українського радянського фізика, педагога, одного з засновників вітчизняної школи ядерної спектроскопії
- 4 лютого – 95 років від дня народження **Василя Пилиповича Маслова** (1922–1987), українського юриста, педагога, організатора юридичної науки та освіти, ректора Харківської юридичної академії (1962–1987)
- 9 лютого – 85 років від дня народження **Юрія Івановича Грота** (1932–2011), спортивного журналіста



- 10 лютого* – 80 років від дня народження **Юрія Михайловича Пояркова** (1937), українського волейболіста, тренера, дворазового олімпійського чемпіона (1964, 1968), почесного громадянина Харкова (1999) та Харківської області (2008)
- 11 лютого* – 125 років від дня народження **Григорія Антоновича Бондаренка** (1892–1969), українського художника, графіка, ілюстратора, педагога
- 12 лютого* \* – 70 років від дня народження **Анатолія Тихоновича Криворучка** (1947–2014), керівника сільськогосподарського підприємства «Агрофірма «Новий шлях» Борівського району, Героя України (2002)
- 13 лютого* – 125 років від дня народження **Марії Іванівни Литвиненко-Вольгемут** (1892–1966), української оперної співачки, музично-громадського діяча, педагога, солістки Харківського театру опери та балету (1923-1935)
- 14 лютого* – 100 років від дня народження **Леоніда Олександровича Шматька** (1917–1981), українського живописця, художника монументального мистецтва
- 16 лютого* – 80 років від дня народження **Валентина Васильовича Бондаренка** (1937–1961), льотчика-космонавта, члена першого загону космонавтів СРСР, уродженця Харкова
- 55 років від дня народження **Валерія Володимировича Бойка** (1962), українського хірурга, педагога, директора Інституту загальної та невідкладної хірургії НАМН України (з 1999), почесного громадянина Харкова (2014)
- 18 лютого* – 110 років від дня народження **Леоніда Яковича Зимного** (справж. ім'я Писаревський) (1907–1942), українського поета, журналіста
- 21 лютого* – 120 років від дня народження **Федора Пилиповича Мацкова** (1897–1977), українського фізіолога рослин, педагога
- 80 років від дня народження **Миколи Олександровича Казарінова** (1937), українського фармацевта
- 22 лютого* – 145 років від дня народження **Валерія Івановича Талієва** (1872–1932), радянського ботаніка, першого голови Харківського товариства любителів природи

- 23 лютого – 80 років від дня народження **Костянтина Васильовича Хірного** (1937), українського громадського діяча, голови правління АТ «Харківський проектний інститут» (з 1991)
- 24 лютого – 80 років від дня народження **Павла Михайловича Каркача** (1937), українського юриста, почесного громадянина Харкова (2012)
- 25 лютого – 130 років від дня народження **Леся Курбаса** (1887–1937), українського актора, режисера, педагога, теоретика театру, головного режисера Харківського державного театру «Березіль» (1926–1933)
- 27 лютого – 150 років від дня народження **Павла Петровича Копняєва** (1867–1932), українського радянського електротехніка, педагога, засновника української електротехнічної школи
- 90 років від дня народження **Віктора Григоровича Алабіна** (1927–1998), українського тренера з легкої атлетики, педагога
- 28 лютого – 140 років від дня народження **Сергія Едуардовича Борткевича** (1877–1952), українського і російського композитора, піаніста, педагога
- 95 років від дня народження **Степана Федотовича Штанька** (1922–1981), військовика, начальника Харківського вищого військового командно-інженерного училища ракетних військ ім. М.Крилова (1970–1981), Героя Радянського Союзу (1944)
- 85 років від дня народження **Юрія Йосиповича Богатикова** (1932–2002), українського естрадного співака, соліста Харківської філармонії (1960–1964)
- 29 лютого – 65 років від дня народження **Олександра Аркадійовича Аркадіна-Школьника** (1952), українського режисера, педагога, художнього керівника Харківського академічного українського драматичного театру ім. Т.Шевченка
- 3 березня – 155 років від дня народження **Олексія Миколайовича Бекетова** (1862–1941), українського архітектора, педагога
- 5 березня \* – 70 років від дня народження **Павла Захаровича Гулакова** (1947–2013), письменника, поета
- 8 березня – 65 років від дня народження **Володимира Володимировича Васютіна** (1952–2002), льотчика-космонавта, Героя Радянського Союзу (1985), уродженця Харкова

- 11 березня* – 95 років від дня народження **Бориса Львовича Яровинського** (1922–2000), українського композитора, диригента
- 16 березня* – 135 років від дня народження **Христі Алчевської** (1882–1931), української письменниці, педагога
- 17 березня* – 85 років від дня народження **Олега Дмитровича Бакланова** (1932), радянського громадсько-політичного діяча, Героя Соціалістичної Праці (1976), почесного громадянина Харківської області (2010)
- 18 березня* – 250 років від дня народження **Артемія Лук'яновича Веделя** (1767–1808), українського композитора, хорового диригента, співака, скрипаля, керівника губернаторського хору і класу вокальної музики у Харківському колегіумі (1796–1798)
- 20 березня* – 80 років від дня народження **Станіслава Васильовича Шумицького** (1937–1974), українського поета
- 21 березня* – 100 років від дня народження **Василя Йосиповича Данька** (1917–1988), військовика, Героя Радянського Союзу (1943)
- 26 березня* – 110 років від дня народження **Олександра Павловича Любимського** (1907–1981), українського живописця, художника монументально-декоративного мистецтва, педагога
- 90 років від дня народження **Світлани Михайлівни Чибісової** (1927), української артистки, акторки Харківського українського драматичного театру ім. Т.Шевченка (з 1951)
- 27 березня* – 200 років від дня народження **Никифора Дмитровича Борисяка** (1817–1882), українського геолога, засновника Харківської школи геологів
- 125 років від дня народження **Олександра Костянтиновича Бірулі** (1892–1967), інженера шляхів сполучення, директора Харківського автомобільно-дорожнього інституту (1949–1959)
- 28 березня* – 75 років від дня народження **Степана Миколайовича Соколовського** (1942–2012), українського фахівця в галузі будівництва, громадського діяча, почесного громадянина Харкова (2009)
- 50 років від дня народження **Ольги Олександрівни Тарасової** (1967), української поетеси, народної майстрині

- 29 березня* – 140 років від дня народження **Юрія Ілліча Рєпіна** (1877–1954), російського живописця, сина І.Рєпіна, уродженця м. Чугуїв
- \** – 90 років від дня народження **Володимира Миколайовича Петрова** (1927–1993), прозаїк
- 85 років від дня народження **Володимира Олександровича Брюггена** (1932), українського критика, літературознавця, перекладача
- 31 березня* – 70 років від дня народження **Сергія Ігоревича Бершова** (1947), українського альпініста, тренера, почесного громадянина Харкова (2004)
- 1 квітня* – 95 років від дня народження **Євгена Нісоновича Левіна** (1922–1993), українського художника
- 85 років від дня народження **Олександра Васильовича Мартинця** (1932–2008), українського графіка, педагога
- 4 квітня* – 110 років від дня народження **Миколи Терентійовича Коляди** (1907–1935), українського композитора, музично-громадського діяча, одного з засновників Асоціації пролетарських музикантів України
- 5 квітня* – 145 років від дня народження **Павла Григоровича Ріттера** (1872–1939), українського літературознавця, мовознавця, педагога
- 85 років від дня народження **Анатолія Миколайовича Підгорного** (1932–1996), українського радянського вченого у галузі механіки і машинобудування, директора Інституту проблем машинобудування АН УРСР (з 1972)
- 7 квітня* – 95 років від дня народження **Василя Даниловича Безуглого** (1922–2001), українського фізика, хіміка, педагога
- 9 квітня* – 80 років від дня народження **Олександра Степановича Юрченка** (1937–2003), українського поета, прозаїка, літературознавця, перекладача, першого голови Харківської «Просвіти»
- 12 квітня* – 80 років від дня народження **Ігоря Петровича Волка** (1937), льотчика-космонавта, Героя Радянського Союзу (1984),

уродженця м. Зміїв



- 16 квітня* – 135 років від дня народження **Йосипа Михайловича Миклашевського** (1882–1959), українського піаніста, музикознавця, педагога
- 17 квітня* – 80 років від дня народження **Леоніда Олексійовича Ісаєва** (1937), українського громадського діяча, керівника Харківського метрополітену (1984–2002), почесного громадянина Харкова (2000)
- 18 квітня* – 120 років від дня народження **Мар'яна Михайловича Крушельницького** (1897–1963), українського артиста, режисера, педагога, театральньо-громадського діяча, художнього керівника, режисера і актора театру «Березіль» (1946–1952)
- 19 квітня* – 110 років від дня народження **Григорія Андрійовича Запорожченка** (1907–1979), військовика, Героя Радянського Союзу (1943), уродженця м. Ізюм
- 21 квітня* – 140 років від дня народження **Василя Олексійовича Бабенка** (1877–1955), українського етнографа, археолога, краєзнавця, музеєзнавця, засновника і директора Вовчанського музею старожитностей (1911–1930)
- 22 квітня* – 150 років від дня народження **Миколи Андрійовича Дмитрієва** (1867–1908), українського громадського та культурно-освітнього діяча, видавця, публіциста
- 24 квітня* – 80 років від дня народження **Олександра Марковича Бандурки** (1937), українського правознавця, громадсько-політичного діяча, почесного громадянина Харкова (2003)
- 25 квітня* – 110 років від дня народження **Миколи Петровича Трублаїні** (1907–1941), українського письменника
- 3 травня* – 140 років від дня народження **Федора Івановича Шміта** (1877–1942), українського і російського історика мистецтва
- 6 травня* – 95 років від дня народження **Миколи Матвійовича Андрейка** (1922–2008), військовика, Героя Радянського Союзу (1943), почесного громадянина Харкова (1999)
- 7 травня* – 80 років від дня народження **Володимира Івановича Антонова** (1937), українського артиста, режисера, педагога, актора Харківського обласного театру юного глядача (1960–1999)
- 125 років від дня смерті **Андрія Петровича Шидловського** (1818–1892), астролога, геодезиста

- 9 травня* – 105 років від дня народження **Миколи Даниловича Рудя** (1912–1989), українського прозаїка, поета, публіциста
- 75 років від дня народження **Василя Миколайовича Шейка** (1942), українського історика, культуролога, педагога, ректора Харківської державної академії культури (з 1989)
- 10 травня* – 100 років від дня смерті **Івана Олексійовича Алчевського** (1876–1917), українського співака, музично-громадського діяча
- 12 травня* – 80 років від дня народження **Леоніда Миколайовича Шутенка** (1937), українського вченого в галузі будівництва, ректора Харківської державної академії міського господарства (1976–2011), почесного громадянина Харкова (2007)
- 15 травня* – 150 років від дня народження **Сергія Прокоповича Дрімцова** (1867–1937), українського композитора, хорового диригента, педагога, одного з організаторів Харківського музично-драматичного інституту
- 16 травня* – 200 років від дня народження **Миколи Івановича Костомарова** (1817–1885), українського та російського історика, археолога, фольклориста, етнографа, письменника, критика, громадсько-політичного та культурного діяча
- 17 травня* \* – 100 років від дня народження **Євгена Павловича Єгорова** (1917–2005), українського графіка, живописця, художника монументального мистецтва, педагога, ректора Харківської академії дизайну та мистецтв (1973–1985)
- 21 травня* – 160 років від дня народження **Миколи Дмитровича Пильчикова** (1857–1908), українського фізика-теоретика, експериментатора, винахідника
- 22 травня* – 105 років від дня народження **Марка Володимировича Чернякова** (1912–1983), поета, педагога, літературознавця
- 24 травня* – 70 років від дня народження **Валентини Іванівни Дроб'язгіної** (1947), українського композитора, педагога
- 28 травня* – 105 років від дня народження **Володимира Федоровича Лаврушина** (1912–2003), українського хіміка, педагога, ректора Харківського державного університету (1960–1966)
- 29 травня* – 95 років від дня народження **Віктора Івановича Астахова** (1922–1972), історика, педагога, засновника однієї з перших в



СРСР кафедри історіографії та допоміжних історичних дисциплін  
Харківського державного університету

- 30 травня* – 190 років від дня народження **Вільгельма Федоровича Грубе** (1827–1898), хірурга, педагога, громадського діяча, засновника Харківського медичного товариства, головою якого неодноразово обирався (1861–1884)
- 115 років від дня народження **Дениса Онисимовича Галушки** (1902–1937), українського прозаїка, критика
- 2 червня* – 80 років від дня народження **Юрія Івановича Кулика** (1937–1988), українського хорового диригента, педагога, музично-громадського діяча, керівника Харківського відділення Музичного товариства УРСР
- 3 червня* – 135 років від дня народження **Володимира Миколайовича Шамова** (1882–1962), українського хірурга, засновника і першого директора Українського інституту гематології та переливання крові у Харкові (1930)
- 85 років від дня народження **Юрія Юхимовича Махненка** (1932–1989), українського прозаїка
- 4 червня* – 65 років від дня народження **Олександра Андрійовича Кудревича** (1952), зооінженера, генерального директора аграрно-орендного підприємства «Зоря» Красноградського району (1985–2009), Героя України (2004)
- 6 червня* – 160 років від дня народження **Олександра Михайловича Ляпунова** (1857–1918), українського математика, механіка, педагога, голови Харківського математичного товариства (1899–1902)
- 60 років від дня народження **Світлани Іванівни Дуденко** (1957), українського художника, дизайнера середовища, почесного громадянина Харкова (2015)
- 7 червня* – 110 років від дня народження **Володимира Михайловича Склярєнка** (1907–1984), українського режисера, головного режисера Харківського театру юного глядача (1935–1944) та Харківського театру опери та балету ім. М.Лисенка (1952–1954)
- 60 років від дня народження **Віктора Миколайовича Єрмоласва** (1957), правознавця, директора Інституту підвищення кваліфікації (з 2006)



- 9 червня* – 80 років від дня народження **Владислава Андрійовича Божка** (1937), українського будівельника, краєзнавця
- 13 червня* – 205 років від дня народження **Ізмаїла Івановича Срезневського** (1812–1880), українського і російського славіста, філолога, фольклориста, етнографа, письменника, педагога, одного із засновників харківського гуртка українських поетів-романтиків
- 14 червня* – 95 років від дня народження **Івана Мироновича Сипала** (1922–2002), Героя Радянського Союзу (1945), директора Книжкової палати УРСР (1970-ті рр.)
- 17 червня* – 105 років від дня народження **Валентина Васильовича Бичка** (1912–1994), українського письменника, поета, автора творів для дітей
- 18 червня* – 125 років від дня народження **Юрія Олексійовича Меженка** (1892–1969), українського і російського бібліотекознавця, бібліографа, літературознавця, книгознавця, історика культури
- 20 червня* – 125 років від дня народження **Павла Івановича Печеніги-Углицького** (1892-1948), українського композитора, диригента, педагога
- 75 років від дня народження **Петра Григоровича Черемського** (1942–2006), фізика, громадського діяча
- 21 червня* – 135 років від дня народження **Давида Давидовича Бурлюка** (1882–1967), українського і російського художника-футуриста, поета, теоретика мистецтва, літературного і художнього критика, уродженця Харківської губернії
- 24 червня* – 70 років від дня народження **Володимира Миколайовича Тягла** (1947), державно-політичного діяча, голови Харківської обласної ради (1992–1994, 1996–2002), почесного громадянина Харківської області (2009)
- 28 червня*  
\* – 75 років від дня народження **Миколи Григоровича Стецюна** (1942), українського композитора, диригента, педагога, художнього керівника Харківської обласної філармонії (з 1979), голови Харківської обласної організації Національної спілки композиторів України (з 2004)
- 29 червня* – 80 років від дня народження **Петра Пантелійовича Василенка** (1937–2001), українського поета, прозаїка, літературного критика, публіциста, перекладача

- 1 липня* – 120 років від дня народження **Йосипа Львовича Рика** (1897–1958), українського скульптора
- 3 липня* – 95 років від дня народження **Петра Васильовича Фещенка** (1922–1992), військовика, Героя Радянського Союзу (1945)
- 7 липня* – 95 років від дня народження **Володимира Олександровича Марченка** (1922), українського математика, педагога, почесного громадянина Харківської області (2007)
- 8 липня* – 105 років від дня народження **Ольги Миколаївни Борисової** (1912–1990), української артистки балету, педагога
- 9 липня* – 80 років від дня народження **Віталія Тимофійовича Гунька** (1937–1994), українського поета-гумориста, сатирика, почесного громадянина Шевченківського району
- 10 липня* – 125 років від дня народження **Олександра Васильовича Досенка-Журби** (1892–1959), українського співака-бандуриста. На початку 1930-х рр. у Харкові створив «Ансамбль бандуристів: батько і чотири сини»
- 100 років від дня народження **Петра Антоновича Шигимаги** (1917–1999), українського живописця, графіка, художника театральньо-декоративного мистецтва, педагога
- 95 років від дня народження **Павла Федоровича Автомонова** (1922–1988), українського письменника, журналіста
- 80 років від дня народження **Валентина Болеславовича Грабовського** (1937–2004), українського поета, перекладача, журналіста, уродженця с. Городне Краснокутського району
- 12 липня* – 110 років від дня народження **Петра Даниловича Гайдамаки** (1907–1981), українського композитора, диригента, голови Харківського відділення Спілки композиторів України (1949–1981)
- 21 липня* – 70 років від дня народження **Сергія Костянтиновича Шелкового** (1947), українського поета, прозаїка
- 22 липня* – 95 років від дня народження **Олександра Федоровича Дудка** (1922–2005), письменника, публіциста, почесного громадянина Шевченківського району
- 80 років від дня народження **Миколи Васильовича Гадецького** (1937), українського вченого, педагога, директора Інституту післядипломної освіти Харківського педагогічного

університету (з 1994)



- 24 липня* – 110 років від дня народження **Василя Олександровича Мисика** (1907–1983), українського поета, прозаїка, перекладача
- 65 років від дня народження **Віктора Яковича Даниленка** (1952), мистецтвознавця, дизайнера, педагога, ректора Харківської державної академії дизайну і мистецтва (з 1999)
- 25 липня* – 115 років від дня народження **Михайла Олексійовича Вегухова** (1902–1959), українського біолога і генетика, організатора сільськогосподарської науки в Україні, громадсько-політичного діяча
- 110 років від дня народження **Дмитра Львовича Клебанова** (1907–1987), українського композитора, диригента, мистецтвознавця, педагога, музично-громадського діяча
- 26 липня* – 90 років від дня народження **Федора Гнатовича Коровая** (1927–1989), українського домриста, педагога
- 65 років від дня народження **Олександра Івановича Черевка** (1952), фахівця в галузі харчових технологій, ректора Харківського державного університету харчування та торгівлі (з 1991)
- 28 липня* – 130 років від дня народження **Володимира Андрійовича Комаренка** (1887–1969), українського диригента, музичного діяча, педагога, засновника і керівника Харківського домробалалаєчного оркестру
- 105 років від дня народження **Ігоря Леонтійовича Муратова** (1912–1973), українського поета, прозаїка, драматурга, публіциста
- 1 серпня* – 105 років від дня народження **Отакара Яроша** (1912–1943), чехословацького офіцера – першого з іноземних громадян удостоєного звання Героя Радянського Союзу (1943, посмертно. Загинув під с. Соколове Зміївського району).
- 70 років від дня народження **Олега Олексійовича Дьоміна** (1947), українського політика, економіста, громадського діяча, голови Харківської обласної держадміністрації (1996–2000), почесного громадянина Харкова (2006) та Харківської області (2012)
- 4 серпня* – 120 років від дня народження **Бориса Васильовича Косарєва**

(1897–1994), українського графіка, художника театру

- 7 серпня* – 105 років від дня народження **Володимира Миколайовича Нікітіна** (1907–1993), фізіолога, педагога, директора НДІ біології Харківського державного університету (1953–1989)
- 35 років від дня народження **Яни Олександрівни Клочкової** (1982), української спортсменки, чотириразової олімпійської чемпіонки з плавання (2000, 2004), Героя України (2004), почесної громадянки Харкова (2005)
- 8 серпня* – 95 років від дня народження **Асхата Газизуліновича Сафаргаліна** (1922–1975), живописця
- 70 років від дня народження **Георгія Ігоровича Ігнатченка** (1947), українського музикознавця, педагога, ректора Харківського університету мистецтв ім. І.Котляревського (1991–2003)
- 12 серпня* – 125 років від дня народження **Олімпії Остапівни Добровольської** (1892–1990), української артистки, режисера, педагога, акторки Харківського українського драматичного театру ім. Т.Шевченка (1922–1937)
- 120 років від дня народження **Отто Людвиговича Струве** (1897–1963) астронома, астрофізика, уродженця Харкова
- 14 серпня* – 95 років від дня народження **Івана Никифоровича Питікова** (1922–2013), педагога, почесного громадянина Харкова (2005)
- 15 серпня* – 125 років від дня народження **Миколи Федоровича Сулими** (1892–1955), українського мовознавця, педагога
- 95 років від дня народження **Леоніда Матвійовича Тюльпи** (1922–1994), українського архітектора
- 16 серпня* – 120 років від дня народження **Йосифа Абрамовича Дайця** (1897–1954), українського графіка і педагога
- 90 років від дня народження **Ігоря Івановича Молошнікова** (1927), українського артиста, актора Харківського російського драматичного театру ім. О.Пушкіна (1949–1951, 1957–1960)
- 19 серпня* – 115 років від дня народження **Олеся (Олександра) Васильовича Донченка** (1902–1954), українського прозаїка
- 21 серпня* – 105 років від дня народження **Наталії Михайлівни Дудинської** (1912–2003), російської артистки балету,

балетмейстера, педагога, уроженки Харкова

- 26 серпня* – 85 років від дня народження **Віктора Валентиновича Єременка** (1932), українського фізика, педагога, директора Фізико-технічного інституту низьких температур ім. Б.Веркіна (1991–2006)
- 1 вересня* – 135 років від дня народження **Дмитра Аполлінарійовича Рожанського** (1882–1936), російського фізика, педагога, викладача Харківського університету (1911–1921)
- 80 років від дня народження **Миколи Сергійовича Сядристого** (1937), українського майстра мікромініатюри, уродженця с. Колісниківка Куп'янського району
- 5 вересня* – 80 років від дня народження **Олекси Андрійовича Марченка** (1937–2010), українського поета
- 6 вересня* – 120 років від дня народження **Івана Кіндратовича Микитенка** (1897–1937), українського прозаїка, драматурга
- 95 років від дня народження **Михайла Федоровича Овсянкіна** (1922–2009), українського скульптора
- 7 вересня* – 115 років від дня народження **Івана Олексійовича Танкопія** (1902–1943), військовика, Героя Радянського Союзу (1943, посмертно)
- 9 вересня* – 65 років від дня народження **Галини Іванівни Підпригори** (1952), українського громадського діяча, мецената, віцепрезидента Міжнародної Ліги українських меценатів (з 1996), почесного громадянина Зміївського району
- 10 вересня* – 130 років від дня народження **Олександра Васильовича Нагорного** (1887–1953), українського фізіолога, геронтолога, одного із засновників НДІ біології Харківського державного університету (1930)
- 16 вересня* – 110 років від дня народження **Захара Карповича Слюсаренка** (1907–1987), військовика, двічі Героя Радянського Союзу (1944, 1945), уродженця м. Зміїв
- 23 вересня* – 110 років від дня народження **Олександра Федоровича Козакова** (1907–1980), військовика, Героя Радянського Союзу (1943)
- 25 вересня* – 95 років від дня народження **Григорія Івановича Ковтуна** (1922–1944), військовика, Героя Радянського Союзу (1945,

посмертно)

- 25 вересня* – 65 років від дня народження **Леоніда Вадимовича Раска** (1955), українського історика, краєзнавця
- 26 вересня* – 185 років від дня народження **Петра Петровича Сокальського** (1832–1887), українського композитора, фольклориста, музично-громадського діяча
- 30 вересня* – 80 років від дня народження **Віктора Степановича Голика** (1937–2010), українського агронома, селекціонера, педагога
- 1 жовтня* – 155 років від дня народження **Дмитра Петровича Міллера** (1862–1913), українського історика, краєзнавця, белетриста
- 120 років від дня народження **Валер'яна Львовича Поліщука** (1897–1937), українського поета, прозаїка, критика, теоретика літератури, засновника і керівника літературного об'єднання «Авангард» у Харкові (1925)
- 2 жовтня* – 185 років від дня народження **Аркадія Івановича Якобія** (1827–1907), вченого-гігієніста
- 120 років від дня народження **Овсія Григоровича Лібермана** (1897–1981), українського економіста, педагога
- 115 років від дня народження **Петра Яковича Гальперіна** (1902–1988), радянського психолога
- 3 жовтня* – 85 років від дня народження **Юрія Андрійовича Гурового** (1932), громадського діяча, голови Харківського міськвиконкому (1969–1976), почесного громадянина Харкова (2000)
- 7 жовтня* – 100 років від дня смерті **Сергія Івановича Васильківського** (1854–1917), українського живописця
- 9 жовтня* – 125 років від дня народження **Гната Васильовича Михайличенка** (1892–1919), українського письменника, громадсько-політичного діяча
- 10 жовтня* – 80 років від дня народження **Олександра Григоровича Біляцького** (1937–2011), українського режисера і актора, головного режисера Харківського державного драматичного театру ім. Т.Шевченка (1983–1991), режисера Харківського театру юного глядача (1992–1999)
- 12 жовтня* – 90 років від дня народження **Віктора Трохимовича Романенка** (1927–1980), літературознавця, критика

- 90 років від дня народження **Юрія Володимировича Северина** (1927–2002), українського графіка і живописця
- 13 жовтня* – 195 років від дня народження **Лева Семеновича Ценковського** (1822–1887), ботаніка, протозоолога, бактеріолога, який сприяв організації Пастерівської станції у Харкові (1887)
- 14 жовтня* – 90 років від дня народження **Гелія Івановича Снегирьова** (1927–1978), українського письменника, кінорежисера, кіносценариста, журналіста
- 17 жовтня* – 140 років від дня народження **Олексія Павловича Бібика** (1877–1976), російського письменника, уродженця Харкова
- 19 жовтня* – 55 років від дня народження **Сейфаддіна Алі огли Гурбанова** (1962), скульптора, художника, почесного громадянина Харківської області (2011)
- 20 жовтня* – 90 років від дня народження **Юрія Георгійовича Герасименка** (1927–1985), українського поета, прозаїка, перекладача, критика
- 25 жовтня* – 100 років від дня народження **Олексія Миколайовича Катрича** (1917–2004), військовика, Героя Радянського Союзу (1941), уродженця с. Олексіївка Краснокутського району
- 26 жовтня* – 60 років від дня народження **Миколи Дмитровича Безуглого** (1957), українського біофізика, громадського діяча
- 27 жовтня* – 165 років від дня народження **Григорія Васильовича Левицького** (1852–1918), російського і українського астронома, педагога, засновника постійної обсерваторії у Харкові (1882)
- 28 жовтня* – 85 років від дня народження **Володимира Антоновича Івашка** (1932–1994), українського державного та партійного діяча, педагога
- 29 жовтня* – 120 років від дня народження **Ноя Мойсейовича Підгорного** (1897–1988), українського архітектора
- 30 жовтня* – 150 років від дня народження **Валентина Івановича Зарубіна** (1867–1938), українського та російського дерматолога, венеролога, одного із засновників Харківського дерматологічного і венерологічного товариства (1900)
- 140 років від дня народження **Костянтина Івановича Платонова** (1877–1969), українського психіатра, психоневролога,



громадського діяча

- 135 років від дня народження **Івана Васильовича Попандопула** (1882–1938), лікаря-гінеколога, одного з організаторів охорони здоров'я в Україні
- 115 років від дня народження **Леонтія (Леся) Федоровича Дубовика** (1902–1952), українського театрального режисера і педагога, режисера Харківського українського драматичного театру ім. Т.Шевченка (1925–1952)
- 80 років від дня народження **Віктора Пантелійовича Гамана** (1937–2015), українського письменника, громадсько-політичного діяча, почесного громадянина м. Валки
- 3 листопада – 80 років від дня народження **Ігоря Федоровича Лубченка** (1937–2012), українського журналіста, громадсько-політичного діяча, голови Національної спілки журналістів України (1997–2012)
- 3 листопада – 65 років від дня народження **Олега Андрійовича Дзюби** (1952), естрадного і камерного співака, соліста Харківської філармонії (з 1983)
- 4 листопада (за ін. даними 9) – 105 років від дня народження **Віктора Іларіоновича Івченка** (1912–1972), українського кінорежисера, сценариста, уродженця м. Богодухів
- 5 листопада – 110 років від дня народження **Олександра Абрамовича Жука** (1907–1995), українського композитора, диригента, педагога
- 6 листопада – 175 років від дня смерті **Вадима Васильовича Пассека** (1808–1842), російського історика, етнографа, археолога. Автор робіт: «Историко-статистическое описание Харьковской губернии 1836 г.», «Города Харьковской губернии»
- 7 листопада – 160 років від дня народження **Дмитра Івановича Багалія** (1857–1932), українського історика, філософа, педагога, організатора освіти і науки, громадського діяча, Харківського міського голови (1914–1917)
- 8 листопада – 155 років від дня народження **Андрія Миколайовича Краснова** (1862–1915), ботаніка, географа, мандрівника, педагога
- 95 років від дня народження **Платона Олександровича Білецького** (1922–1998), українського живописця,

мистецтвознавця, педагога

- 85 років від дня народження **Юрія Олексійовича Плаксієва** (1932), українського архітектора, педагога
- 11 листопада*
  - 180 років від дня народження **Олександра Андрійовича Колесова** (1837–1901), українського педагога, будівника, благодійника, директора Харківського землеробного училища
  - 80 років від дня народження **Івана Федоровича Криворучка** (1937–1995), українського художника, графіка, педагога, засновника харківської школи шрифту
- 12 листопада*
  - 90 років від дня народження **Андрія Степановича Гунька** (1927–1986), українського самодіяльного художника
- 14 листопада*
  - 80 років від дня народження **Анатолія Іларіоновича Звягіна** (1937–1991), українського радянського фізика, директора Фізико-технічного інституту низьких температур (1988–1991)
- 15 листопада*
  - 100 років від дня народження **Віктора Петровича Мірошніченка** (1917–1941), військовика, Героя Радянського Союзу (1942, посмертно)
- 16 листопада*
  - 175 років від дня смерті **Василя Назаровича Каразіна** (1773–1842), українського і російського вченого, просвітителя, громадського діяча, засновника Харківського університету (1805)
- 16 листопада*
  - 70 років від дня народження **Юрія Михайловича Шкодовського** (1947), українського архітектора, живописця, почесного громадянина Харківської області (2014)
- 19 листопада*
  - 100 років від дня народження **Євгенії Олексіївни Конопльової** (1917–2001), українського хорового диригента, педагога
  - 95 років від дня народження **Юрія Валентиновича Кнорозова** (1922–1999), російського радянського історика, етнографа, мовознавця, уродженця сел. Південний Харківської області
- 20 листопада*
  - 150 років від дня народження **Дмитра Матвійовича Синцова** (1867–1946), українського математика, голови Харківського математичного товариства (1906–1946)
- 21 листопада*
  - 145 років від дня народження **Олександра Олексійовича Алова** (1872–1939), фахівця в галузі механізації сільського господарства, одного з ініціаторів організації Харківського інституту механізації та електрифікації сільського господарства

(1930)

- 115 років від дня народження **Анатолія Никоневича Волненка** (1902–1965), українського художника театру, сценографа, педагога, художника-постановника Харківського театру опери та балету (1946–1965)
- 95 років від дня народження **Михайла Полікарповича Карпєєва** (1922), військовика, Героя Радянського Союзу (1945), почесного громадянина Харкова (2013)
- 26 листопада – 165 років від дня народження **Йосипа Андрійовича Тимченка** (1852–1924), українського механіка-винахідника, одного із піонерів світової кінематографії, уродженця с. Оскіл Золочівського району
- 1 грудня – 95 років від дня народження **Івана Григоровича Цесаренка** (1922–1986), українського юриста, прокурора Харківської області (1968–1986)
- 3 грудня – 295 років від дня народження **Григорія Савича Сковороди** (1722–1794), українського філософа, просвітителя-гуманіста, поета
- 140 років від дня народження **Степана Львовича Рудницького** (1877–1937), українського географа, картографа, історика, просвітителя
- 120 років від дня народження **Андрія Васильовича Головка** (1897–1972), українського прозаїка, критика
- 8 грудня – 110 років від дня народження **Антоня Федоровича Хижняка** (1907–1993), українського прозаїка, журналіста
- 105 років від дня народження **Юри Зойфера** (1912–1938), австрійського письменника, поета, журналіста, уродженця Харкова
- 90 років від дня народження **Миколи Федоровича Манойла** (1927–1998), українського співака, педагога, громадського діяча
- 80 років від дня народження **Артура Павловича Голикова** (1937), географа, одного з авторів сучасної схеми економічного районування України
- 9 грудня – 75 років від дня народження **Вахтанга Георгійовича Жорданії** (1942–2005), диригента, педагога, організатора Міжнародного конкурсу диригентів у Харкові «Вахтанг Жорданія

– третє тисячоліття» (2001)

- 12 грудня* – 140 років від дня народження **Наталії Олександрівни Дудинської-Тальорі** (1877–1944), російської і української артистки балету, засновниці студії класичного танцю у Харкові (1914– 1923)
- 17 грудня* – 50 років від дня народження **Дмитра Віталійовича Дідоренка** (1967), українського художника
- 18 грудня* – 125 років від дня народження **Миколи Гуровича Куліша** (1892–1937), українського драматурга, члена, а згодом голови літературної організації ВАПЛІТЕ. З 1925 року жив у Харкові, співпрацював з Лесем Курбасом у театрі «Березиль»
- 19 грудня* – 115 років від дня народження **Миколи Миколайовича Глобенка-Оглоблина** (1902–1957), українського літературознавця, історика літератури, педагога
- 20 грудня* – 190 років від дня народження **Дмитра Івановича Каченовського** (1827–1872), українського правознавця
- 70 років від дня народження **Миколи Дмитровича Євтушенка** (1947), українського біолога, педагога, ректора Харківського державного аграрного університету ім. В.В.Докучаєва (1996–2007)
- 23 грудня* – 100 років від дня народження **Валентини Василівни Серової** (1917–1975), радянської актриси, уродженки м. Валки
- 24 грудня* – 80 років від дня народження **Анатолія Павловича Гайденка** (1937), українського композитора, педагога
- 27 грудня* – 150 років від дня народження **Василя Григоровича Колокольцова** (1867-1934), громадського діяча, мецената, голови Вовчанської земської управи
- 65 років від дня народження **Олексія Юрійовича Рубинського** (1952), артиста, режисера, драматурга, театрального діяча, актора Харківського театру ляльок ім. В.Афанасьєва (з 1975)
- 28 грудня* – 115 років від дня народження **Анастасії Максимівни Ніженець** (1902–1992), українського літературознавця, одного із організаторів музею Г.Сковороди в с. Сковородинівка Золочівського району
- 90 років від дня народження **Сергія Гавриловича**



монументаліста, живописця

- 30 грудня* – 95 років від дня народження **Марка Ігоровича Бажанова** (1922–2001), українського правознавця, юриста, одного з фундаторів харківської школи кримінального права та процесу
- 31 грудня* – 145 років від дня народження **Василя Григоровича Кричевського** (1872–1952), українського живописця, архітектора, графіка
- 140 років від дня народження **Гната Мартиновича Хоткевича** (1877–1938), українського письменника, актора, режисера, бандуриста, композитора, мистецтвознавця, етнографа, педагога, театрального і громадсько-політичного діяча

### ЦЬОГО РОКУ ВИПОВНЮЄТЬСЯ

- 1757* – 260 років від дня народження **Михайла Івановича Ковалинського** (1757–1807), російського і українського письменника
- 1767* – 250 років від дня народження **Василя Яковича Джунковського** (1767–1826), українського філолога, педагога, ректора Харківського університету (1821–1826)
- 1777* – 240 років від дня народження **Івана Матвійовича Вітковського** (1777– близько 1844), українського композитора, скрипаля, диригента, педагога
- 1812* – 205 років від дня народження **Єгора (Юрія) Степановича Гордієнка** (1812–1897), українського фармацевта, громадського діяча, харківського міського голови (1871–1873)
- 1817* – 200 років від дня народження **Михайла Миколайовича Петренка** (1817–1862), українського поета-романтика, автора віршів «Недоля», відомих як пісня «Дивлюсь я на небо». У 1836–1841 рр. навчався у Харкові
- 1837* – 180 років від дня народження **Петра Васильовича Іванова** (1837–1931), українського етнографа, фольклориста
- 1847* – 170 років від дня народження **Андрія Івановича**

**Данилевського** (1847– ?), українського живописця, педагога

- 1857 – 160 років від дня народження **Альфреда Костянтиновича Федецького** (1857–1902), українського оператора хронікально-документальних фільмів, фотографа
- 160 років від дня народження **Володимира Христиановича Немкіна** (1857–1908), архітектора, педагога
- 160 років від дня народження **Петра Дмитровича Святополка-Мирського** (1857–1917), військового та державного діяча, мецената, предводителя Харківського губернського дворянства
- 1862 – 155 років від дня народження **Юлія Семеновича Цауне** (1862–1930), архітектора, інженера, педагога
- 1897 – 120 років від дня народження **Григорія Олександровича Яновицького** (1897–1964), українського архітектора
- 1897 – 120 років від дня народження **Антоня Михайловича Комашки** (1897–1970), українського живописця, графіка, мистецтвознавця, уродженця с. Непокрите Харківської області

**МАТЕРІАЛИ НА ДОПОМОГУ ВІДЗНАЧЕННЯ  
ЗНАМЕННИХ І ПАМ'ЯТНИХ ДАТ НА 2016 РІК**



**2 січня**

**100 років від дня народження  
Віктора Андрійовича  
Афанасьєва**

Афанасьєв Віктор Андрійович, актор, режисер, театральний діяч. Народився 2 січня 1917 р. у м. Актюбінськ Російської Федерації в сім'ї чиновника.

Сценічну діяльність Віктор Андрійович почав у 1934 р. актором Всеукраїнського показового театру ляльок при Харківському палаці піонерів. Його першими ролями були Жучок і Павучок у казці «Мойдодир». Після успішних дебютів у різноманітних ролях на сцені Палацу, Віктор Андрійович працював і в інших театрах. У 1937–1939 рр. був організатором і художнім керівником Алтайського крайового театру ляльок (м. Барнаул); з 1939 р. працював актором Карагандинського російського драматичного театру. Добровольцем воював на фронтах Другої світової війни.

У 1952–1983 рр. Віктор Андрійович Афанасьєв – головний режисер Харківського театру ляльок.

Спираючись на кращих представників творчої інтелігенції Харкова, за кілька років В.Афанасьєв зміг зробити театр справжнім центром мистецького життя, гордістю харків'ян. Талановитий учень В.А.Афанасьєва О.Рубинський так писав про нього: «Віктор Андреевич был самородком. Спектакли ставил с такими же самородками, как и он сам. Практически все они, включая и Виктора Андреевича, не имели высшего театрального образования. Тем не менее, он и плеяда его единомышленников, создали целую культуру, оставившую след в истории украинского театра кукол».

Віктор Андрійович був талановитим адміністратором. Вирішував усі наболілі виробничі та побутові проблеми театру. Разом з цим займався і проблемами творчими. В.Афанасьєв зумів довести, що в театрі ляльок може і повинен існувати вечірній репертуар для дорослого глядача.

У грудні 1955 р. відбулася перша прем'єра лялькової вистави «Чортів млин» І.Штока в постановці В.А.Афанасьєва. Вистава унікальна не тільки як перша постановка для дорослих в Україні, а й як довгожитель у ляльковому середовищі. Вона пережила вже декілька реставрацій

з моменту своєї появи, і понад 60 років не сходить зі сцени, користуючись незмінним успіхом у глядача.

У 1968 р. театр отримав новий прекрасний дім – історичну будівлю в центрі міста, спеціально реконструйовану для лялькарів. Тут знайшлося місце не тільки для численних цехів та підрозділів театру, його акторів та глядачів, але й для єдиного тоді в Україні музею театральної ляльки.

У роки застою Афанасьєв тримав театр на стабільно міцному рівні. Він випустив ще кілька досить яскравих вистав для дорослого глядача – «Чарівна Галатея», «Український вертеп», «Шерлок Холмс проти агента 007, або Де собака заритий», «Комедія про Петрушку».

Театр, за час керівництва В.Афанасьєва, відвідав 24 країни світу. В коло творчих контактів Афанасьєва входили відомі лялькарі світу. До середини 60-х рр. Харківський театр ляльок став одним із провідних у Радянському Союзі.

У 1956 р. В.А.Афанасьєв був удостоєний звання «Заслужений діяч мистецтв України», а у 1967 р. став першим серед лялькарів України народним артистом УРСР.

За ініціативою В.А.Афанасьєва у 1969 р. при театральному факультеті Харківського інституту мистецтв вперше було набрано сім осіб на курс зі спеціалізації «акторське мистецтво театру ляльок», а у 1970 р. курс режисерів театру ляльок. На початку 1973 р., згідно з наказом Міністерства культури УРСР, в інституті офіційно було проголошено створення кафедри театру ляльок, що мала готувати акторів та режисерів, а її завідувачем призначено В.А.Афанасьєва. На той час це була друга подібна кафедра у Радянському Союзі (після Ленінграду) та єдина в Україні.

Вже за перше десятиліття існування кафедри театру ляльок Віктор Андрійович підготував нове покоління професійних лялькарів, створив потужний науково-методичний центр, де поруч із досвідченими викладачами почали свою педагогічну діяльність молоді випускники кафедри.

У 1958 р. В.А.Афанасьєва обрано президентом української секції Міжнародної спілки лялькарів, 1959–1987 – віце-президентом радянської секції цієї спілки.

За угодою між Міністерством культури СРСР і Арабською Республікою Єгипет Віктор Андрійович у 1963–64 рр. створив професійний театр ляльок у Каїрі.

За час своєї діяльності поставив понад 100 вистав. Кращі режисерські роботи: «Горбокони» П.Єршова (1953), «Чортів млин» Я.Дрди та І.Штока (1955), «Запорожець за Дунаєм» С.Гулака-Артемовського (1956), «Король-олень» К.Гоцці (1958), «Ілля Муромець» В.Курдюмова, «Дванадцять стільців» за І.Льфом і Є.Петровим (1960), «Божественна комедія» І.Штока (1965), «Український вертеп» за фольклорними мотивами (1976), «Шерлок Холмс проти агента 007, або Де собака заритий» А.Житницького, В.Левіна (1977). Серед ролей, виконаних В.Афанасьєвим, слід особливо відзначити: Ісидор («Чортів

млин»), Брігелла, Леандро («Король-олень»), Остап Бендер («Дванадцять стільців») та ін.

Помер Віктор Андрійович Афанасьєв 4 червня 1987 р. у Харкові.

Постановою Кабінету Міністрів України № 1254 від 6 листопада 1997 р. ім'я В.А.Афанасьєва присвоєно Харківському театру ляльок.

### **Про В.А.Афанасьєва:**

**Афанасьєв В.** Куклы ждут гостей : [беседа с нар. артистом / записала С.Смелянская] // Красное знамя. – 1982. – 25 сент.

**Афанасьєв** Віктор Андреевич [Електронний ресурс] // Енциклопедія театра. – Режим доступу: <http://enc.vkar.com/2011/02/13/a-афанасьєв-віктор-андреевич/>

**Афанасьєв** Віктор Андрійович // Мистецтво України : біогр. довідник. – Київ, 1997. – С. 29.

**Афанасьєв** Віктор Андреевич. Страницы истории [Електронний ресурс] // Харьковский государственный академический театр кукол им. В.Афанасьєва. – Режим доступу: <http://puppet.kharkov.ua/istoria-teatra/Afanasiyev-Viktor-Andreevich.html>

**Афанасьєв** Віктор Андрійович [Електронний ресурс] // Вікіпедія. – Режим доступу: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Афанасьєв\\_Віктор\\_Андрійович](https://uk.wikipedia.org/wiki/Афанасьєв_Віктор_Андрійович)

**В Харькове** установа меморіальную дошку Віктору Афанасьєву [Електронний ресурс] // Новости Харькова. – Режим доступу: <http://lenta.kharkiv.ua/culture/2015/09/02/106658.html>

**Васильєв С.Г.** Афанасьєв Віктор Андрійович / С.Г.Васильєв // Мистецтво України : енциклопедія. – Київ, 1995. – Т. 1. – С. 118.

**Кафедра** майстерності актора та режисури театру анімації [Електронний ресурс] // Харківський національний університет мистецтв ім. І.Котляревського. – Режим доступу: <http://dum.kharkov.ua/trupet.htm>

**Коробов Д.** Афанасьєв в театре Афанасьєва // Событие. – 1997. – № 44. – С. 15.

**Коробов Д.** Віктор Афанасьєв и его детище / Д.Коробов // Событие. – 1997. – 11 янв.

**Куделко С.** Афанасьєв Віктор Андрійович / С.Куделко // Харківщина : енциклопед. словн. – Харків, 2014. – С. 21-22 : фот.

**Малкова О.А.** Афанасьєв Віктор Андрійович / О.А.Малкова // Енциклопедія Сучасної України. – Київ, 2001. – Т. 1. – С. 805 : фот.

**Мысли** об Афанасьеве : (воспоминание-размышление) // Рубинский А.Ю. Мистическая сущность играющих кукол : очерки, эссе, пьеса-сценарий / А.Ю.Рубинский. – Харьков, 2004. – С. 43-64 : фот.

**Нагорний В.** Все життя з лялькою : заслуженому діячеві мистецтв України В.А.Афанасьєву – 50 років / В.Нагорний // Соціаліст. Харківщина, 1967. – 11 січ.

**Рубинский А.** Легендарный кукольник : к 90-летнему юбилею В.Афанасьева / А.Рубинский // Время. – 2007. – 5 янв.

**Смілянська С.** Здійснення мрій [про актора та режисера театру ляльок] / С.Смілянська // Театр. Харків. – 1982. – № 1. – С. 2-3.

**Харківський** державний академічний театр ляльок ім. В.А.Афанасьєва : (до 75-річчя з часу заснування) : бібліогр. покажч. / Департамент культури і туризму Харків. облдержадміністрації, Харків. обл. універс. наук б-ка ; уклад.: Л.О.Сашкова, Л.М.Конопля. – Х. : ХОУНБ, 2014. – 62 с. – Імен. покажч.: Афанасьєв В.А.: С. 61.

**Что** сделал Виктор Афанасьев? [Электронный ресурс] // Inform.kharkov. – Режим доступа: <http://inform.kharkov.ua/novosti/chto-sdelal-viktor-afanasev.html>



**15 січня**

**70 років від дня народження  
Сергія Павловича  
Колобкова**

Колобков Сергій Павлович, український композитор, піаніст, педагог. Народився 15 січня 1947 р. у Харкові. Закінчив два факультети Харківського державного інституту мистецтв – у 1970 р. клас фортепіано Р.С.Горовиць, у 1973 р. клас композиції Д.Л.Клебанова; аспірантуру при Московському музично-педагогічному інституті ім. Гнесіних по класу камерного ансамблю у 1990 р. і факультативно – по класу композиції Г.І.Літинського. З 1970 р. – працював у Харківському інституті мистецтв.

Протягом свого творчого життя Сергій Павлович активно займався науковою діяльністю. У 1997 р. захистив дисертацію на ступінь кандидата

мистецтвознавства, написав монографію «Принцип парадоксальності в створенні та виконанні музики». С.П.Колобков – автор праць: «Особливості мислення композиторів класичного напрямку» (2000) та «Зачатки парадоксальності в музичному мистецтві» (2003) і понад сорока статей та методичних розробок.

Сергій Павлович Колобков – член Національної спілки композиторів України з 1974 р.

Творчості С.Колобкова притаманна лірико-філософська спрямованість. На ранніх етапах композиторського становлення наслідував музику Г.Малера та Д.Шостаковича. Еволюція творчого стилю митця відбувалася під впливом спадщини Й.Брамса, С.Рахманінова, Я.Степового.

Сергій Павлович – автор цілої низки творів різних жанрів. Твори: для хору і симфонічного оркестру – поема «Відлуння» (1989); для симфонічного оркестру – 3 симфонії (1968, 1972, 2004), «Симфонічні ескізи» (1964), Скерцо (1966), Прелюдія (1977), «Маленька сюїта» (1979), Триптих (2001); для фортепіано з оркестром – Концертино (1965), 2 концерти (1989, 2003); для скрипки і струнного оркестру – Два інтермецо (1973); для духового оркестру – Марш (1979); камерні твори – 5 струнних квартетів (1975–92), 3 тріо (1970, 1973, 1976); сонати – для скрипки і фортепіано (1972), віолончелі і фортепіано (1974); інструментальні п'єси, романси.

У 1994–1995 рр. Сергій Павлович був автором та ведучим програми «Жива класика» на радіо «Майстер» у Харкові. Здійснив низку фондових записів на радіо і телебаченні.

Помер Сергій Павлович Колобков 17 січня 2005 р. у Харкові.

### Про С.П.Колобкова:

**В'ярвільський М.** За роялем автор / М.В'ярвільський // Слобід. край. – 1991. – 11 груд.

**Колобков Сергій Павлович** [Електронний ресурс] // Вікіпедія. – Режим доступу: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Колобков\\_Сергій\\_Павлович](https://uk.wikipedia.org/wiki/Колобков_Сергій_Павлович)

**Колобков Сергій Павлович** // Мистецтво України : біограф. довід. – Київ, 1997. – С. 310.

**Колобков Сергій Павлович** // Муха А. Композитори України та української діаспори. – Київ, 2004. – С. 145.

**Кононова О.В.** Колобков Сергій Павлович / О.В.Кононова // Енциклопедія Сучасної України. – Київ, 2014. – Т. 14. – С. 65 : фот.

[**Сергій Павлович Колобков**] [Електронний ресурс] // Харківський національний університет мистецтв ім. І.П.Котляревського. – Режим доступу: <http://dum.kharkov.ua/chamber.htm>



**Черкашина М.** В ритмах сучасності : про творчість молодих композиторів / М.Черкашина // Культура і життя. – 1976. – 28 берез.



**22 січня**

**55 років від дня народження  
Людмили Станіславівни  
Джигалової**

Джигалова Людмила Станіславівна, українська легкоатлетка. Народилася 22 січня 1962 р. у м. Котовськ Одеської області у робітничій сім'ї. З 13 років почала займатися легкою атлетикою. Першу в житті спортивну винагороду – грамоту Людмила отримала на першості міста за третє місце зі стрибків у довжину. Але її тренер В.А.Леонов вирішив, що для юної спортсменки перспективним може стати біг на середні дистанції. Вже на всесоюзних юнацьких змаганнях у Ленінграді Л.Джигалова зайняла третє місце. У 1977 р. вона здобула четвєрте місце у своїй віковій категорії на чемпіонаті України, що проходив у Харкові, де на неї звернув увагу харківський тренер П.П.Іванов. Він запропонував Людмилі вдосконалювати спортивну майстерність під його керівництвом.

Після закінчення восьми класів у Котовську, у 1977 р. Людмила Джигалова переїхала до Харкова, де продовжила тренування з бігу у групі заслуженого тренера СРСР П.П.Іванова. Навчаючись у Харківському технікумі зеленого господарства, мала найкращі умови для тренувань. Була переможцем та призером багатьох змагань різного рівня. У 18 років Людмила Джигалова вже виконала норму майстра спорту. Закінчивши технікум, вступила до Харківського інституту фізичної культури.

Л.Джигалова була серед кращих на Меморіалі братів Знаменських, змаганнях на призи газети «Правда», кубок СРСР. У 1983–1999 рр. виступала в складі команди спортивного товариства «Спартак». Ставала бронзовим та срібним призером на всесвітніх універсиадах. У 1984 р. Людмилі Джигаловій присвоєно звання «Майстер спорту». У 1984–1992 рр. входила до складу команди СРСР з легкої атлетики. Вже у 1986 р. Л.Джигалова – майстер спорту міжнародного класу. У 1987 р. здобула срібну медаль в естафеті 4x400 м на Всесвітній універсиаді (Загреб).

Звання «Заслужений майстер спорту СРСР» їй присвоєно у 1988 р.

У 1988 р. Людмила Станіславівна отримала першу золоту медаль і звання олімпійської чемпіонки на XXIV літніх Олімпійських іграх у Сеулі в естафеті 4x400 м у складі збірної СРСР. Л.Джигалова в естафеті на 400 метрів встановила світовий рекорд, який не побито й досі. Друге олімпійське золото привезла з XXV Олімпіади в Барселоні у 1992 р. у складі об'єднаної команди республік колишнього СРСР.

Людмила Станіславівна Джигалова – чемпіонка світу (1991, Токіо), дванадцятиразова чемпіонка СРСР, кількаразова чемпіонка України; срібна призерка чемпіонату Європи (1991, Париж), Всесвітньої Універсиади (1987, Хорватія; 1989, Німеччина); бронзова призерка Кубка світу (1989, Барселона; 1999, Югославія), Всесвітньої Універсиади (1989, Німеччина) з бігу на 400 м.

Після закінчення у 1996 р. Харківського інституту фізичної культури, а потім аспірантури, працювала на кафедрі легкої атлетики. Зараз працює у Харківському національному педагогічному університеті ім. Г.Сковороди на кафедрі олімпійського і професійного спорту і тренером спортивного клубу «Арсенал». З 2006 р. викладає за сумісництвом у Харківській державній академії фізичної культури.

Наприкінці 1990-х рр. Людмила Джигалова зайнялася тренуванням чоловіків та жінок із шорт-треку і досягла чималих успіхів у підготовці спортсменів високого класу. Серед її вихованців – Ю.Семера, О.Якущенко, неодноразовий чемпіон і тричі рекордсмен України у цьому виді спорту Є.Гутеньов.

Людмила Станіславівна багато уваги приділяє пропаганді фізичної культури та спорту серед молоді області, проводить Олімпійські уроки у школах та вищих навчальних закладах. Співзасновник Олімпійської шкільної ліги (ОШЛ) Харківської області.

Л.Джигалова нагороджена орденом княгині Ольги III ст. (2002), медаллю «За трудову доблесть» (1988).

15 вересня 2010 р. рішенням сесії Харківської обласної ради присвоєно звання «Почесний громадянин Харківської області» за вагомий внесок у розвиток Харківської області, піднесення її авторитету як на державному, так і міжнародному рівні.

Рішенням Харківської міської ради вона, разом з іншими відомими спортсменами Слобожанщини, включена до віртуальної «збірної команди Харкова».

### Про Л.С.Джигалову:

**Андріевский В.** Людмила Джигалова: круг замкнулся / В.Андріевский // Событие. – 1997. – 8 марта.

**Грот Ю.** Джигалова Людмила Станіславівна / Ю.Грот // Енциклопедія Сучасної України. – Київ, 2007. – Т. 7. – С. 522-523 : фот.

**Грот Ю.** Ей аплодировал Сеул / Ю.Грот // Красное знамя. – 1989. – 4 янв.

**Грот Ю.** Неповторна Джигалова / Ю.Грот // Вечір. Харків. – 1993. – 3 черв.

**Дворозова** олімпійська чемпіонка готує зміну: Людмила Станіславівна Філатова (Джигалова) // Почесні громадяни Харківської області (2006–2015). – Харків, 2015. – С. 215-224 : фот.

**Джигалова** Людмила Станіславівна // Харьковщина = Kharkiv region. – Луганск, 2012. – С. 591 : фот.

**Джигалова** Людмила Станіславівна [Електронний ресурс] // Википедія. – Режим доступа: [https://ru.wikipedia.org/wiki/Джигалова,Людмила\\_Станіславівна](https://ru.wikipedia.org/wiki/Джигалова,Людмила_Станіславівна)

**Джигалова** (Філатова) Людмила Станіславівна [Електронний ресурс] // Международное Физкультурно-Спортивное Общество «Спартак» им. Н.П.Старостина. – Режим доступа: <http://www.mfsospartak.ru/halloffame/sportsmen/detail.php?ID=1323>

**Джигалова** (Філатова) Людмила Станіславівна [Електронний ресурс] // Спортивная Россия. – Режим доступа: <http://infosport.ru/person/legkaya-atletika/djigalova-lyudmila>

**Джигалова** (Філатова) Людмила Станіславівна [Електронний ресурс] // Status quo. – Режим доступа: <http://test.sq.com.ua/ukr/files/864/>

**Джигалова** (Філатова) Людмила Станіславівна [Електронний ресурс] // Асоціація органів місцевого самоврядування Харківської області. – Режим доступа: [http://association.kharkov.ua/index.php?option=com\\_content&view=article&id=1184%3A2013-08-12-12-39-18&catid=282%3A2013-08-12-12-15-14&Itemid=237](http://association.kharkov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=1184%3A2013-08-12-12-39-18&catid=282%3A2013-08-12-12-15-14&Itemid=237)

**Добровольський В.** От Джигаловой до Ключковой : [об участниках и победителях трех заключит. Олимпиад XX ст.] / В.Добровольский // События. – 2008. – 29 мая - 4 июня. – С. 34.

**Заржицький О.** Олімпійські прими Харківщини / О.Заржицький // Слобід. край. – 2013. – 7 берез. – С. 15.

**Косинский В.** Людмила Джигалова: крутые повороты жизни / В.Косинский // Деловая жизнь. – 1994. – № 5. – С. 73 : фот.

**Людмила Джигалова** [Електронний ресурс] : [беседа со спортсменкой] // ОверТайм. – Режим доступа: [http://www.overtime.kharkov.ua/index.php?option=com\\_content&task=view&id=203&Itemid=165](http://www.overtime.kharkov.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=203&Itemid=165)

**Лыков В.** Возвращение Людмилы Джигаловой / В.Лыков // Слово ветерана. – 1997. – 23 июля.

**Філатова** (Джигалова) Людмила Станіславівна [Електронний ресурс] // Харківська обласна універсальна наукова бібліотека. – Режим доступа: <http://region.library.kharkov.ua/buergers.php?type=2&year=2010&id=78>



**12 лютого**

**70 років від дня народження  
Анатолія Тихоновича  
Криворучка**

Анатолій Тихонович Криворучко, директор сільськогосподарського СТОВ «Агрофірма «Новий шлях», Герой України. Народився 12 лютого 1947 р. в с. Базаліївка Чугуївського району Харківської області. Навчався у Базаліївській восьмирічній школі. У 1962 р. вступив до Карачівського сільськогосподарського технікуму, після закінчення якого працював агрономом в колгоспі ім. Леніна Сахновщинського району. Там же отримав керівний досвід: коли голова колгоспу поїхав на навчання, а його заступник тяжко захворів, Анатолій мав виконувати обов'язки голови.

З листопада 1967 по квітень 1968 рр. проходив службу в лавах Радянської Армії, рядовим ВСО-542 у Москві. Після служби в армії, за розподілом від управління сільського господарства з 1969 по 1977 рр. обіймав посаду агронома в колгоспі «Новий шлях», що у с. Чернечина Борівського району.

У 1977 р. заочно закінчив Харківський сільськогосподарський інститут ім. Докучаєва за спеціальністю вчений-агроном. Того ж року був обраний головою колгоспу «Новий шлях».

Під його керівництвом у господарстві почала з'являтися нова техніка, розвивалося тваринництво, застосовувалися нові технології в рослинництві, що

давало небачені до цього врожаї. Колгосп «Новий шлях» став одним з кращих у районі і в області. До господарства неодноразово приїжджали переймати досвід не тільки з України, а й з-за кордону.

Село під його керівництвом теж почало розквітати. Анатолій Тихонович подбав про нові красиві будиночки для працівників господарства, навчально-виховний комплекс, газифікацію, завжди намагався допомогти кожному, хто звертався до нього з проблемами. На Чернещині його стараннями майже не залишилося будинків без таких звичних для міського жителя зручностей – газу, води, телефону. Агрофірма «Новий шлях» допомагає школі, утримує дитячий садок. Протягом кількох десятиріч «Новий шлях» залишається одним із кращих у районі та області завдяки міцному фундаменту, закладеному під керівництвом А.Т.Криворучка.

У 1995 р. Анатолій Криворучко ініціював будівництво храму в селі. Незважаючи на фінансові труднощі, інші перепони, вже через 5 років на кордоні трьох областей вознісся Свято-Миколаївський храм, який став окрасою не тільки для села. Сюди почали приїжджати люди з різних куточків країни. Серед багатьох нагород, які отримав Анатолій Тихонович за плідну працю, високу професійну майстерність, розвиток соціальної сфери, найдорожчими для нього є церковні, зокрема, орден преподобного Нестора Літописця, яким його було нагороджено за поширення світлих ідеалів православ'я в суспільно-політичному житті України.

У 1993 р. Анатолій Тихонович Криворучко був обраний академічним радником Інженерної академії України, а в 1996 р. – дійсним членом (академіком) Інженерної академії.

У лютому 1997 р. йому було присвоєно звання «Почесний професор бізнесу».

У 2000 р. обраний членом-кореспондентом Міжнародної інженерної академії, а в 2002 р. – академіком Міжнародної інженерної Академії.

Анатолій Тихонович Криворучко обирався головою Харківської обласної організації Аграрного союзу України, був заступником голови Аграрного союзу України з питань співпраці з політичними і громадськими організаціями країни та селянськими структурами зарубіжжя. Обирався депутатом Харківської обласної ради та Борівської районної ради.

У червні 2010 р. був призначений радником голови Харківської облдержадміністрації з питань агропромислового розвитку на громадських засадах.

Протягом життя Анатолій Тихонович Криворучко отримав безліч нагород різних рівнів. У 1993 р. йому присвоєно звання «Заслужений працівник сільського господарства України». Свою найвищу державну відзнаку – звання Герой України він отримав у 2002 р. «за визначні особисті заслуги перед Українською державою у розвитку сільського господарства, впровадження сучасних форм господарювання». Для Харківщини він став не лише першим

Героєм України в області від агропромислового комплексу, але й прикладом успішної праці і достойного життя.

Нагороди: за відродження духовності України нагороджений орденом преподобного Нестора Літописця та медаллю «2000 років Різдва Христового»; у 2001 р. нагороджений дипломом лауреата регіонального рейтингу «Харків'янин століття»; у серпні 2001 р. став лауреатом Міжнародного відкритого рейтингу популярності та якості «Золота Фортуна»; нагороджений срібною медаллю «10 років незалежності України» II ступеня, у 2002 р. за визначні заслуги у розбудові Харківського регіону обласна державна адміністрація нагородила Почесною відзнакою «Слобожанська слава».

Помер Анатолій Тихонович Криворучко 6 січня 2014 р. Похований на кладовищі с. Чернецьина Борівського району.

### **Про А.Т.Криворучка:**

**Анатолію** Криворучку – 60 // Слобід. край. – 2007. – 13 лют.

**Біденко М.** За що нині дають Героя : [про керівника агрофірми «Новий шлях»] М.Біденко // Панорама. – 2002. – 9 серп. – С. 5.

**Гунько Т.** Анатолій Криворучко – кавалер ордена «Патріот Вітчизни» [Електронний ресурс] / Т.Гунько // Труд. слава. – 2013. – 4 берез. – Режим доступу: <http://trudovaslava.info/03/04/anatolij-krivoruchko-kavaler-ordena-patriot-vitchizni/>

**Гунько Т.О.** Криворучко Анатолій Тихонович / Т.О.Гунько // Енциклопедія Сучасної України. – Київ, 2014. – Т. 15. – С. 376 : фот.

**Гунько Т.** Ювілей – це здобутки всіх років життя [Електронний ресурс] / Т.Гунько // Труд. слава. – 2012. – 10 лют. – Режим доступу: <http://trudovaslava.info/02/10/yuvilej-ce-zdobutki-vsix-rokiv-zhittya/>

**Єремєєва К.** Криворучко Анатолій Тихонович / К.Єремєєва // Харківщина : енциклопед. слов. – Харків, 2014. – С. 193 : фот.

**Криворучко А.** Працювати, працювати, працювати і тоді кожен наступний день для всіх нас буде краще за попередній : [бесіда з дир. агрофірми «Новий шлях» / записав В.Колісник] // Труд. слава. – 2001. – 17 листоп.

**Криворучко А.** «Україна починається з села» : [бесіда з Героєм України / записав Л.Логвиненко] // Слобід. край. – 2005. – 26 трав.

**Криворучко А.** Хлібороб стоїть на землі міцно : [бесіда з керівником агрофірми / записав Ю.Крикливий] // Слобід. край. – 2005. – 19 листоп.

**Криворучко** Анатолій Тихонович // Україна: регіони. Харьковская область. 1932-2002. – Х., 2002. – С. 197 : фот.

53

**Криворучко** Анатолій Тихонович [Електронний ресурс] // Who-is-who.ua. – Режим доступу: <http://who-is-who.ua/main/page/agrokomlex/3/586>

**Криворучко** Анатолій Тихонович [Електронний ресурс] // Вікіпедія. – Режим доступу: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Криворучко\\_Анатолій\\_Тихонович](https://uk.wikipedia.org/wiki/Криворучко_Анатолій_Тихонович)

**Криворучко** Анатолій Тихонович [Електронний ресурс] // Герої України. – Режим доступу: <http://ukrheroes.narod.ru/КриворучкоАТ.html>

**Крикливий Ю.** Шляхи Анатолія Криворучка / Ю.Крикливий // Слобід. край. – 2002. – 30 квіт.

**Про присвоєння** звання Герой України : указ Президента України, 18 берез. 2002 р. № 260 : [серед нагороджених – А.Т.Криворучко] // Уряд. кур'єр. – 2002. – 20 берез. – С. 2.

**Умер** Герой Украины Анатолий Криворучко [Електронний ресурс] // Вечер. Харьков. – 2014. – 8 янв. – Режим доступу: <http://vecherniy.kharkov.ua/news/86828/>

**Ушел** из жизни первый Герой Украины в сельхозотрасли Харьковщины Анатолий Криворучко [Електронний ресурс] // Харьков. известия. – 2014. – 6 янв. – Режим доступу: <http://izvestia.kharkov.ua/on-line/20/1153397.html>

**Храм** пам'яті Анатолія Криворучка [Електронний ресурс] // Агропрофі. – 2014. – 18 січ. – Режим доступу: <http://www.agroprofi.com.ua/statti/1069-hram-pamjati-anatolija-krivoruchka>



**5 березня**

**70 років від дня народження  
Павла Захаровича  
Гулакова**

Гулаков Павло Захарович, поет, прозаїк. Народився 5 березня 1947 р. в сел. Узлів Дмитрівського району Орловської області в селянській родині. У 1963 р. закінчив школу.

Трудову діяльність розпочав у 1963 р. електромонтером на Уфимському судноремонтному заводі. У 1965 р. Павло Гулаков переїхав до Харкова. Працював у Харкові на комбінатах «Харківжитлобуд» і «Харківпромбуд».



Перша публікація з'явилася в харківській газеті «На стройке» в 1975 р.

З 1980 р. Павло Захарович Гулаков працював у Харківському метрополітені, був начальником служби охорони. Вищу освіту здобув у Харківському інституті залізничного транспорту, який закінчив у 1986 р. отримавши спеціальність інженера-електромеханіка шляхів сполучення. П.Гулаков повністю присвятив себе виробничій діяльності. Припинив літературну практику, настав двадцятирічний період, протягом якого він поезією не займався.

Але так сталося, що доля зіштовхнула Павла Захаровича з харківськими поетами, які зуміли не тільки зрозуміти його поетичну суть, а й повернути його в літературу. У 1995 р. в харківських періодичних виданнях знову з'явилися його вірші.

Павло Гулаков писав вірші, прозу російською мовою. Займався перекладами. У творчості дотримувався класичної традиції. Тематичний діапазон охоплює події минулих років та сьогодення. Особливе місце в його творчості займає лірика. Вірші, наповнені образним змістом, змушують думати, співпереживати, вникати в глибину розкритих подій.

Окремі його вірші перекладено українською та вірменською мовами. Вірші публікувалися в харківській періодичній пресі, в колективних збірниках: «Крымские этюды» (2000), «Метромост» (2001), звучали на радіо і телебаченні.

Низку поезій П.Гулакова покладено на музику. Пісні на його вірші писали А.Коньков, О.Бондарева, М.Воротняк, С.Заїка, В.Копичко, О.Ніколенко. В результаті тісної співпраці з композитором О.Бондаревою в 1999 р. вийшов у світ музично-літературній альбом «Крылья огня».

Автор поетичних книг: «Любовь, тревога, светлый образ твой» (1997), «Колокола ветров» (1998), «Осенний романс» (2000), «Звон осин» (2002), «День за днем» (2003), «Половодье» (2005), «Я этим жил» (2007), «Горечь полыни» (2008); збірки оповідань «Дорогами памяти» (2006). До 25-річчя пуску в експлуатацію Харківської підземки вийшла його книга історичних нарисів «Дорога длиной двадцать пять лет» (2000).

Павло Захарович Гулаков був членом Спільки письменників Росії (з 2003), Національної спільки письменників України (з 2004); членом Творчої асоціації літераторів «Слобожанщина» (з 1999), громадським директором видавництва ТАЛ «Слобожанщина» і одним з авторів-редакторів альманаху «Слобожанське коло».

Лауреат регіональної літературної премії ім. Б.Слуцького 2004 р.

У січні 2009 р. був обраний головним редактором обласної газети «Слово ветерана».

Помер Павло Захарович Гулаков 3 грудня 2013 р. у Харкові.

### Твори П.З.Гулакова:

**Горечь** полыни : стихи / П.Гулаков. – Харьков : Майдан, 2008. – 123 с.

**День за днем** : стихотворения, переводы, проза / П.Гулаков. – Харьков : Слобожанщина, 2003. – 182 с. : ил.

**Дорога** длиной двадцать пять лет : ист. очерки / П.Гулаков. – Харьков : Слобожанщина, 2000. – 176 с.

**Дорогами** памяти : рассказы / П.Гулаков. – Харьков : Слобожанщина, 2006. – 134 с.

**Звон осин** : лирика / П.Гулаков. – Харьков : Слобожанщина, 2002. – 151 с. : ил.

**Колокола** ветров : стихотворения / П.Гулаков. – Харьков : Майдан, 1998. – 176 с. : ил.

**Любовь**, тревога, светлый образ твой... : стихотворения / П.Гулаков. – Харьков : Кентавр : Родной голос, 1997. – 80 с. : ил.

**Осенний романс** : стихотворения / П.Гулаков. – Харьков : Майдан, 2000. – 182 с. : ил.

**Половодье** : стихотворения, посвящения, переводы / П.Гулаков. – Харьков : Слобожанщина, 2005. – 118 с.

**Я этим жил...** : стихотворения / П.Гулаков. – Харьков : Слобожанщина, 2007. – 206 с.

\*\*\*

«**Когда** тоска сжимает горло...»; «Проснуться рано на заре...»; «Был близок – стал далек...» : [стихи] / П.Гулаков // Вечер. Харьков. – 2001. – 18 янв.

«**Над** усталой родной стороной...»; «Бездуховность идей...»; «Зябка кружит, кого-то браня...»; «Ты стоишь на границе, как викинг...»; «Проглянет солнце из-за туч...»; Родина : [стихи] / П.Гулаков // Слобожанщина. – 2003. – № 25. – С. 47-53.

### Про П.З.Гулакова:

**Марченко О.** Поет стае на крило / О.Марченко. // Вечер. Харьков. – 2001. – 18 янв.

**Павел Гулаков** // Письменники Харкова : довідник. – Харків, 2003. – С. 218-219.

**Павло Гулаков** // Хрестоматія з літератури рідного краю / за заг. ред. О.Сидоренка. – Харків, 2001. – С. 291-292.

**Фатеева Е.** Творческая биография поэта / Е.Фатеева // Гулаков П. Осенний романс : стихотворения / П.Гулаков. – Харьков, 2000. – С. 4-6.



**29 березня**

**70 років від дня народження  
Володимира Миколайовича  
Петрова**

Петров Володимир Миколайович, письменник. Народився 29 березня 1927 р. у Ленінгорську, нині м. Ріддер Східно-Казахстанської області, в родині військовослужбовця.

Після закінчення семирічної школи працював токарем у механічному цеху Ленінгорського рудоуправління комбінату «Алтайполіметал». У 1957 р. Володимир Миколайович закінчив Вищий військово-педагогічний інститут ім. М.І.Калініна в Ленінграді за спеціальністю «військовий історик».

З 1963 р. В.Н.Петров працював викладачем військово-інженерної радіотехнічної академії ім. Говорова в Харкові. Після 30-річної військової служби навесні 1975 р. був звільнений в запас.

Літературна біографія письменника почалася з 5 червня 1955 р., коли в газеті «На варті Батьківщини» Ленінградського військового округу був опублікований його перший твір (назва не відома). Творчість письменника присвячена художньому зображенню військової людини в різних життєвих та службових ситуаціях. У 1959 р. вийшла його перша книга «Батальон идет в атаку», потім – «Ракеты стерегут небо», «Верь в свои крылья», «Хорошие люди ракетчики». Всього В.М.Петровим написано більше 30 книг. Наймасштабніші твори – тетралогія «Единая параллель», що складається з чотирьох романів: «Черемша» (1980), «Операция «Румянцев», «Против оружия «Фау» (1983), «Альпийская крепость» (1986). Роман «Черемша» письменник присвятив рідному краю, де пройшли його дитинство і юність.

Творче становлення Володимира Миколайовича Петрова тісно пов'язане з журналом «Советский воин», на сторінках якого в 60-х-70-х роках було

опубліковано шість повістей і понад десяток оповідань: «Выше только звезды», «Облака над Марчихой», «Точка, с которой виден мир», «Моржовый клык» та ін. Письменник був лауреатом двох літературних конкурсів журналу. Володимир Миколайович у 1976–1979 рр. очолював Харківське відділення Спілки письменників України. З 1964 р. – член Спілки письменників СРСР.

У 1979 р. за творчий внесок у розробку військово-патріотичної теми (за книги «Гарнизоны первых сирен», «Ракетчики», «Тревожно мерцают экраны», «Каленые стрелы») В.Петров був удостоєний літературної премії ім. О.Фадєєва (срібна медаль) та Почесного диплома Міністерства оборони СРСР. Був нагороджений 17 медалями, дві з яких «За бойові заслуги», і Почесною грамотою Президії Верховної Ради УРСР. Його повісті про армію перекладалися і видавалися в Болгарії, Чехословаччині, Німецькій Демократичній Республіці, Румунії, а також на мовах народів СРСР.

У 1985 р. опубліковані політичні романи Володимира Миколайовича Петрова «Большой блеф» і «Контрольный вираж».

З 1987 р. В.М.Петров був членом редакційної колегії і активним автором журналу «Прапор» (нині «Березіль»), на сторінках якого були опубліковані всі його останні романи і повісті.

Літературна діяльність його тривала до останніх днів життя. Помер Володимир Миколайович Петров 19 жовтня 1993 р. у розквіті творчих сил.

### **Твори В.М.Петрова:**

**Альпийская крепость** : повести / В.Петров. – Харьков : Прапор, 1986. – 313 с.

**Весь белый свет** : повести и рассказы / В.Петров. – Харьков : Прапор, 1973. – 186 с.

**Операция «Румянцев»** : роман / В.Петров. – Харьков : Прапор, 1983. – 358 с.

**Хрустальный глобус** : повести / В.Петров. – Москва : Молодая гвардия, 1983. – 301 с.

**Черемша** : роман / В.Петров. – Харьков : Прапор, 1980. – 262 с.

\*\*\*

**Вітер часу** : новела / В.Петров // Прапор. – 1971. – № 5. – С. 70-73.

**Зрелость**: харьковському писателю Івану Маслову – 50 / В.Петров // Красное знамя. – 1989. – 14 окт.

**Контрольный вираж** : роман / В.Петров // Прапор. – 1985. – № 1. – 358 с.

**Карбуючи** ритми доби : [бесіда з письменником / записала Т.Бровко] // Вечір. Харків. – 1980. – 15 жовт.

**Невідомі** рубежі : роман / В.Петров // Прапор. – 1987. – № 5. – С. 9-41; № 6. – С. 12-111.

**Планшет** і палітра : оповідання / В.Петров // Прапор. – 1972. – № 2. – С. 40-45.

**Стальний** дивізіон : роман / В.Петров // Вечір. Харків. – 1988. – 23 січ., 26 січ., 28 січ., 30 січ.

**Щит** Таріеля : оповідання / В.Петров // Соціаліст. Харківщина. – 1975. – 30 берез., 1 квіт.

### Про В.М.Петрова:

**Балабуха К.** Гартовані минулим і сучасним / К.Балабуха // Соціаліст. Харківщина. – 1977. – 29 берез.

**Гельфандбейн Г.** Герої творів – воїни / Г.Гельфандбейн // Літ. Україна. – 1975. – 21 січ.

**Маслова Н.І.** Петров Володимир Миколайович / Н.І.Маслова // Літературна Харківщина. – Харків, 1995. – С. 258-259.

**Герасименко Ю.** Людина іде меридіаном / Ю.Герасименко // Прапор. – 1977. – № 3. – С. 102-106.

**Петров** Владимир Николаевич [Электронный ресурс] // Харьков. Энциклопедический словарь. – Режим доступа: <http://kharkov.blogbin.net/125/53407/1001378.html>

**Петров** Владимир Николаевич [Электронный ресурс] // Государственный архив ВКО. – Режим доступа: <http://e-arhiv.vko.gov.kz/ru/Page/Index/1753/ridder>

**Черченко Н.** Пора творчої зрілості : [до 60-річчя письменника] // Прапор. – 1987. – № 3. – С. 170-174.

**Шаповал М.** На пульсі часу / М.Шаповал. – Вечір. Харків. – 1977. – 29 берез.



**17 травня**

**100 років від дня народження  
Євгена Павловича  
Єгорова**

Єгоров Євген Павлович, український живописець, графік, художник монументального мистецтва, педагог. Народився 17 травня 1917 р. в селищі Лиман, нині м. Красний Лиман Донецької області, в родині залізничника.

Художнє обдаровання Євгена Єгорова розкрилося ще у шкільні роки. Родина його жила непростю, коштів не вистачало. Тоді він і розпочав заробляти тим, що малював портрети. У 1933–1936 рр. працював художником-оформлювачем у Палаці культури залізничників. Це вплинуло на вибір професії. У 1936 р. Євген Павлович вступив до Харківського художнього училища. Закінчив його у 1939 р. Того ж року Є.Єгоров пішов добровольцем у Червону армію. Під час фінської війни був водієм танку. У 1940 р. вступив до Харківського художнього інституту.

Євген Павлович Єгоров – учасник бойових дій у Другій світовій війні. Служив у 8-му гвардійському танковому корпусі. Учасник Сталінградської битви і битви на Курській дузі, брав участь у звільненні Харкова, Варшави та взятті Берліну. Був нагороджений орденами Червоної зірки та Вітчизняної війни 1-го і 2-го ступенів. У родині митця зберігається реліквія – шмат каміння Рейхстагу. З війни повернувся інвалідом.

Після демобілізації у 1945 р. продовжив навчання в Харківському художньому інституті. Його вчителями були Д.Шавикін та О.Кокель.

По закінченні навчання у 1949 р. Євген Павлович залишився в інституті на посаді викладача, згодом доцента, професора (1974). З 1972 по 1985 рр. – ректор інституту. Коли за станом здоров'я залишив посаду ректора, завідував до 2000 р. кафедрою малюнку, керував майстернею монументального живопису. Серед його учнів – Ю.Александрочкін, В.Ейсмонт, С.Джус, О.Мартинець.

Євген Павлович Єгоров – член Спілки художників УРСР з 1958 р. У 1977 р. йому присвоєно звання «Заслужений діяч мистецтв УРСР».

Основні напрями його творчості – історичний живопис, станкова та книжкова графіка, монументально-декоративне мистецтво. У традиціях реалізму створював портрети і пейзажі. Серед відомих творів Є.Єгорова розпис «Харків соціалістичний» (1952, співавт.); розпис плафона «Тріумф Батьківщини» (1956), риз «Вугільний Донбас» (1960, співавт.); графічні портрети – «Г.Беркович» (1953), «Мати», «В.Мироненко» (обидва – 1954), «Старий» (1957),

«Г.Верейський» (1958), «Т.Шевченко» (1961; 1964), «В.Віхтинський» (1966), «В.Селезньов» «С.Беседін» (обидва – 1967), «Дружина» (1989); серії – «По Франції» (1961–1962), «Мої друзі-однополчани» (1975–1980), «На Полтавщині» (1980–1990); живопис – «У дні великих перемог» (1949), «Юність» (1952), «Донбас», «Жовтень» (обидва – 1957), «Три тополі» (1992); серія пастелей (1995).

Євген Павлович Єгоров – автор герба Харкова (1968–1995).

Брав участь у республіканських (від 1949), всесоюзних (з 1957) та зарубіжних виставках (з 1956). Його особисті виставки відбувалися в Харкові — у 1957, 1967, 1972, 1977 та 1987 рр., в Києві – у 1969, 1972, 1987 рр., та в Китаї у 1997 р. Альбом з його малюнками видали в Харбіні. Роботи Євгена Павловича зберігаються у Львівському музеї українського мистецтва, Сімферопольській картинній галереї.

Помер Євген Павлович Єгоров 4 травня 2005 р. у Харкові.

У Харківській академії дизайну і мистецтв у 2006 р. відкрито меморіальну дошку на його честь.

### Про Є.П.Єгорова:

**Главное** для художника – гореть искусством [Електронний ресурс] // ХайВей. – 2007. – 28 июня. – Режим доступа: <http://h.ua/story/47806/>

**Долганова І.** Він розпалював у серцях Божу іскру / І.Долганова // Губернія. – 2005. – № 9. – С. 54-56 : фот.

**Е.П.Егоров (1917-2007)** [Електронний ресурс] // Forum.Artinvestment.Ru – Режим доступа: <https://forum.artinvestment.ru/showthread.php?t=57441>

**Єгоров Євген Павлович (художник)** [Електронний ресурс] // Вікіпедія. – Режим доступу: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Єгоров\\_Євген\\_Павлович\\_\(художник\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/Єгоров_Євген_Павлович_(художник))

**Єгоров Євген Павлович** [Електронний ресурс] // Харківська державна академія мистецтв. – Режим доступу: <http://www.ksada.org/museum-egorov.html>

**Іваненко П.** Майстер пензля / П.Іваненко // Вечір. Харків. – 1972. – 17 жовт.

**Куделко С.** Єгоров Євген Павлович / С.Куделко // Харківщина : енциклопед. слов. – Харків, 2014. – С. 124-125 : фот.

**Меморіальна** доска бывшему ректору Худпрома Е.Егорову открыта в Харькове [Електронний ресурс] // Status QUO. – 2006. – 16 мая. – Режим доступу: [http://www.sq.com.ua/rus/news/obschestvo/16.05.2006/memorialnaya\\_doska\\_byvshemu\\_rektoru\\_hudproma\\_eeorovu\\_otkryta\\_v\\_harkove/](http://www.sq.com.ua/rus/news/obschestvo/16.05.2006/memorialnaya_doska_byvshemu_rektoru_hudproma_eeorovu_otkryta_v_harkove/)

**Путятин В.** Мастер реалистического портрета / В.Путятин // Панорама. – 1997. – № 2. – С. 5.

**Романовський В.** Надихнули графіка пастелі : [про персон. виставку художника] / В.Романовський // Слобід. край. – 2008. – 14 жовт. – С. 7.

**Серебрякова Е.** Яскравий світ образів / Е.Серебрякова // Вечір. Харків. – 1988. – 31 берез. – (Митці нашого міста).

**Соколюк Л.Д.** Єгоров Євген Павлович / Л.Д.Соколюк // Енциклопедія Сучасної України. – Київ, 2009. – Т. 9. – С. 365 : фот.

**Фоменко Н.** Мастер: диалог со Вселенной : [о виставке, посвящ. 90-летию художника] / Н.Фоменко // Нова демократія. – 2009. – 10 лип. – С. 16.

**Шулика В.В.** Евгений Павлович Егоров – харьковский герольдмейстер 1960-х [Электронный ресурс] / В.В.Шулика // Вячеслав Шулика: персональный сайт. – Режим доступа: <http://shulika-art.kh.ua/4st.html>

**Юбилейная выставка** // Красное знамя. – 1988. – 2 марта.



**28 червня**

**75 років від дня народження  
Миколи Григоровича  
Стецюна**

Стецюн Микола Григорович, український композитор, музично-громадський діяч, педагог. Народився 28 червня 1942 р. у м. Артемівськ Донецької області у робітничій сім'ї. Мати знала чимало українських пісень і гарно їх співала, а батько добре грав на гітарі та трубі. Саме це вплинуло на вибір майбутнього фаху хлопчика. Микола почав вчитися у музичній школі по класу скрипки. Потім продовжив навчання в Артемівському музичному училищі на відділенні народних інструментів, яке закінчив у 1960 р.

Служба у лавах Радянської Армії у 1961–1964 рр. у якості музиканта та аранжувальника ансамблю пісні і танцю, стала фундаментом для майбутнього композитора. Після армії Микола Григорович працював у Слов'янському педагогічному інституті, де познайомився з відомим харківським композитором



В.М.Нахабіним, який гідно оцінив природний музичний дар юнака. У 1964 р. Микола Григорович переїхав до Харкова. Навчався у Харківській консерваторії. У 1969 р. закінчив факультет народних інструментів по класу домри у доцента В.Міхеліса. У ці роки з'явилися його перші композиторські твори: «Скерцо» для домри з фортепіано, сюїта на теми українських народних пісень та низка вокальних творів, що свідчили про надзвичайні здібності молодого композитора та його яскраву мелодичну обдарованість. У 1973 р. закінчив композиторське відділення в класі професора І.Ковача. У ці роки було створено «Концертино» для домри та баяну; твори для фортепіано (варіації та соната); «Молодіжна увертюра»; «Кантата» для хору, соліста і симфонічного оркестру. Під час навчання на кафедрі композиції Микола Григорович викладав у Харківському училищі культури та керував жіночим естрадним оркестром «Орбіта», займався оркестровою та написанням пісень.

Після закінчення консерваторії він керував самодіяльними художніми колективами, естрадним оркестром Палацу будівельників (1972–1975 рр.) та ансамблем народних інструментів Харківської обласної філармонії (1975–1979 рр.). З 1979 р. по 2006 р. М.Стецюн був художнім керівником Харківської обласної філармонії.

Багато років М.Г.Стецюн займається педагогічною діяльністю. З 1975 р. працює в Харківському університеті мистецтв ім. І.П.Котляревського. Пройшов шлях від викладача до доцента.

Творчість композитора відзначається щирістю, простотою, глибиною почуттів, різноманітністю жанрів. Микола Григорович написав чимало симфонічних і камерно-інструментальних творів. Багато робіт створено для баяна, домри, гітари, фортепіано, скрипки, естрадного оркестру. Провідна тема його творів – героїчно-патріотична та військова.

Чимало сторінок відведено ліричним мотивам та дитячій темі. М.Г.Стецюн створив для дітей оперу «Коли звірі говорили» за казками І.Франка та оперету «Котигорошко».

Поряд з численними інструментальними творами значне місце в творчості Миколи Григоровича належить вокальній музиці. Це цикли «Восточные романсы» на вірші О.Сулейменова, «Гранادا» на вірші Ф.Г.Лорки та більш ніж 200 пісень. За створення пісень для молоді був нагороджений Почесною Грамотою. Серед хорових творів композитора особливий інтерес викликає кантата для хору з оркестром «Різдвяний триптих» і композиція «Місто надій», присвячена Харкову.

Важливе місце в житті Миколи Григоровича займає музично-громадська діяльність. Творчі зв'язки підтримує з багатьма хоровими колективами, відомими артистами. Часто зустрічався з робітниками промислових і сільськогосподарських підприємств міста і області. Бував з концертами на БАМі.

У березні 1996 р. Миколу Григоровича Стецюна удостоєно почесного звання «Заслужений діяч мистецтв України».

М.Г.Стецюн – член Національної спілки композиторів України з 1976 р. У 2004 р. Миколу Григоровича обрано головою Харківської обласної організації НСКУ.

За видатні досягнення в галузі музичної творчості для дітей та юнацтва М.Стецюну у 2009 р. присуджено премію ім. В.Косенка.

Твори: дитяча опера «Три мішки хитроців» (1993) ; мюзикли «Ой да горішок» (1983), «Гаврош» (1983); Кантата (1973), для симфонічного оркестру – «Молодіжна увертюра» (1974), «Бамівська сюїта» (1983); для гітари і симфонічного оркестру – «Іспанський концерт» (1997); Варіації на тему Кореллі (2000); для оркестру народних інструментів – Сюїта (1969), «Лірична фантазія» (1983); для ансамбля скрипалів – Танок (1983); Струнний квартет (1975); для домри і фортепіано – Скерцо (1970); для домри і баяна – Концертино (1972); для тромбона і фортепіано – Концертна фантазія (1993); для фортепіано – Соната (1972); для 6-струнної гітари – 4 п'єси (1974); романси; балада на слова Р.Бернаса; пісні (близько 200), у тому числі «Криниченька», «Земле моя, земле», «Тільки вишні», «Разговор с городом» на вірші Ю.Петренка, Б.Олійника, Б.Окуджави та ін.; обробки народних пісень; музика до театральних вистав.

### Про М.Г.Стецюна:

**Авторський** концерт композитора Миколи Григоровича Стецюна [Електронний ресурс] // Дитяча музична школа № 5 ім. М.А.Римського-Корсакова. – Режим доступу: <http://www.dmsh5.kh.sch.in.ua/news/id/79/vn/Авторський-концерт-композитора-Миколи-Григоровича/>

**Анничев А.** Маєстро, ви в расцвете лет! / А.Анничев // Вечер. Харьков. – 2002. – 27 июня.

**Галкін В.** З музикою на все життя / В.Галкін // Район. вісті. – 2002. – 10 жовт.

**Голинська О.** Вітаємо лауреатів : [про присудження премії ім. В.Косенка за видат. досягнення в галузі муз. творчості для дітей та юнацтва] / О.Голинська // Культура і життя. – 2009. – 27 листоп. - 4 груд. – С. 27.

**Добров С.М.** Роль Миколи Григоровича Стецюна в музичному та культурному житті Харкова / С.М.Добров // Харків у контексті світової музичної культури: події та люди : матеріали міжнар. наук.-теор. конф., 3-4 квіт. 2008 р. – Харків, 2008. – С. 82-83.

**Дніпровська Н.Г.** Жанр дитячої музики у творчості композиторів м. Харкова / Н.Г.Дніпровська // Культура України : зб. наук. пр. Вип. 26. – Харків, 2009. – С. 252-263.

**Петрик В.В.** Складний жанровий синтез у творах М.Стецюна, як втілення національної характерності [Електронний ресурс] / В.В.Петрик // Intkonf.org. – Режим доступу: <http://intkonf.org/petrik-vv-skladniy-zhanrovii-sintez-u-tvorah-m-stetsyuna-yak-vtilennya-natsionalnoi-harakternosti/>

**Стецюн М.** «А проблеми залишаються» : Харків. обл. орг. Нац. спілки композиторів України цього року відзначила 75-річчя / М.Стецюн // Культура і життя. – 2007. – 24 жовт. – С. 2.

**Стецюн Н.** От Арбата до Сумской – одна октава : [беседа с композитором / записала Т.Невская] // Харьков. известия. – 2010. – 23 окт. – С. 6.

**Стецюн Н.** Не складывая крыльев : [беседа с композитором] // Гор. газ. – 2000. – 6 июля. – С. 8.

**Стецюн** Микола Григорович // Мистецтво України : біогр. довід. – Київ, 1997. – С. 564.

**Стецюн** Микола Григорович // Муха А. Композитори України та української діаспори : довідник / А.Муха. – Київ, 2004. – С. 289.

**Стецюн** Микола Григорович [Електронний ресурс] // Вікіпедія. – Режим доступу: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Стецюн\\_Микола\\_Григорович](https://uk.wikipedia.org/wiki/Стецюн_Микола_Григорович)

**7 травня 1887**

**130 років з дня заснування  
Харківського спеціального  
навчально-виховного комплексу  
ім. В.Г.Короленка**



Харківський спеціальний навчально-виховний комплекс ім. В.Г.Короленка є одним з найстаріших закладів для сліпих дітей в Україні. Був відкритий 7 травня 1887 р. під патронатом імператриці Марії Федорівни і Опікунської ради як училище для сліпих дітей. Спочатку училище розміщувалося в будинку на Німецькій вулиці (нині Пушкінська). Існувало на

так званий кухлевий збір – мешканці школи мали індивідуальні кухлі для збору пожертвувань. Окрім цього, в училище надходили кошти від благодійників. Незрячих людей навчали ремеслам і готували до самостійного життя.

Будинок став тісний і у 1889 р. училище переїхало на Основу. В той же час вирішувалось питання про будівництво спеціальної будівлі для училища, яке планувалося розташувати на перехресті двох вулиць – Сумської і Данилевського. Будівництво стало можливим завдяки пожертвуванням. Архітектор І.І.Загоскін склав план майбутньої будівлі і кошторис будівництва. 4 січня 1892 р. училище переїхало в будівлю, яка вже мала головний корпус. У 1902 р. за проектом архітектора В.Величка в центральній частині була обладнана внутрішня церква Христа Спасителя. Повністю будівля для училища була збудована у 1914 р.

Сліпі діти вивчали загальноосвітні дисципліни в об'ємі народної школи. Вчилися 8 років. Спочатку вивчали читання і лист шрифтом Брайля, усний рахунок, з ними проводили так звані «фребелівські заняття» – ліплення, складання кубиків, згинання паперу, плетіння, вишивання. Потім проводили уроки географії, історії, природної історії, малювання. У навчальному закладі викладали також спів, світський і духовний. Існував свій чотирьохголосий хор, який співав в церкві училища, а окрім цього брав участь у народних читаннях і святкових концертах для жителів міста. Обов'язковими для всіх були фізичні вправи і ігри на повітрі. Музично обдарованих дітей навчали гри на музичних інструментах.

При училищі існував ремісничий клас, оскільки випускники училища повинні були не тільки дістати освіту, але і набути навички, які давали б їм можливість заробляти на життя після закінчення курсу.

При училищі існувала бібліотека з книг, написаних шрифтом Брайля. Окрім підручників в бібліотеці були зібрані книги російських і зарубіжних письменників, періодичні видання (переважно дитячі журнали), науково-популярні твори і спеціальний журнал «Дозвілля сліпих».

Після революції 1917 р. почалася перебудова всієї системи народної освіти. Постановою СНК від 10 грудня 1919 р. вперше в історії навчання сліпих дітей в Росії (в тому числі – і в Україні) школи для фізично дефективних дітей увійшли в загальну державну систему навчальних закладів.

Крім навчальних предметів діти засвоювали такі ремесла: в'язали панчохи, шили білизну, точили чоботи, ремонтували взуття, плели кошики, виготовляли щітки та мітли.

24 січня 1922 р. постановою Ради Народних комісарів УРСР школі присвоєно ім'я В.Г.Короленка. В тому ж році за рішенням Наркомпросу України школа разом з дитячим садком була переформована в дитячий будинок для сліпих дітей.

У 1932 р. школа-інтернат була підпорядкована відділу народної освіти, а у 1934 р. школа реорганізована в семирічну з восьмирічним терміном навчання за програмою масової школи.

На початку війни учні школи не були евакуйовані. Вони залишилися в місті у край небезпечних умовах. Але їх врятували працівники та вихователі школи-інтернату, які не покинули дітей напризволяще.

Після війни, зусиллями керівників і працівників школи-інтернату, в період до 1950 р. для дітей були створені умови проживання не гірше, ніж були перед війною. До 1952 р. школа була повністю забезпечена підручниками і необхідними учбово-наочними посібниками. Провідна роль у процесі навчання відводилася розвитку мислення, мови, логічної пам'яті, довільної уваги, формуванню спостережливості, орієнтації в просторі.

Особлива увага приділялася в школі підготовці учнів до дорослого життя, знаходження в ньому місця для себе та своїх здібностей. Людина з фізичним вадами повинна відчувати себе потрібною для суспільства.

У 1991 р. школу реорганізовано в спеціальну гімназію-інтернат, а у 2010 р. – у комунальну установу «Харківський спеціальний навчально-виховний комплекс ім. В.Г.Короленка» Харківської обласної ради.

Гімназія для незрячих дітей ім. Короленка сьогодні – це навчально-виховний комплекс, який об'єднує дитсадок, початкову школу, гімназію і музичну школу. У НВК 12 класів, працюють дві групи дошкільнят з порушеннями зору від 3 років.

Учні навчаються за профілями: природно-математичному, гуманітарному і інформаційно-технологічному. У закладі працює 12 гуртків, для фізичного розвитку дітей, є 2 спортивні зали, дитяче спортивне містечко. На базі НВК працює спортивна школа обласної організації «Інваспорт». Її вихованці – переможці обласних, всеукраїнських та міжнародних змагань з плавання, голболу, легкої атлетики, шахів. У 1991 р. відкрито філію дитячої музичної школи № 13 ім. Коляди для навчання дітей із вадами зору. Заняття безкоштовні. Центром виховної, пошукової, дослідницької роботи є музей історії школи, який є «Зразковим шкільним музеєм МОНУ». Шкільному хору, духовому оркестру присвоєно звання «Зразковий художній колектив» Міністерства освіти і науки України. У НВК працює літературна студія, троє вихованців якої стали членами Спілки письменників України. Заклад співпрацює з Американською радою з питань освіти. Протягом останнього десятиріччя 18 учнів виграли гранти на навчання в американських школах на період одного року. У закладі функціонує: 1 майстерня, 37 допоміжних приміщень, бібліотека, книгосховище, пральня, лазня, актові зали, кімната санітарної гігієни, 3 кімнати побуту, 3 роздягальні, медичний кабінет, ізолятор, офтальмологічний та стоматологічний кабінети. Налагоджена співпраця з благодійними фондами та громадськими організаціями

Якщо в радянські часи випускники тоді ще школи-інтернату обирали роботу на підприємствах Українського суспільства сліпих, сьогоднішні випускники гімназії – студенти університетів і училищ. Вони обирають спеціальність юриста і психолога, масажиста, вчителя музики і іноземних мов, багато інших професій. У педагогічного колективу гімназії одна велика мета –

виховати самостійних в самообслуговуванні, в орієнтуванні на вулицях, та, крім того, упевнених, високоосвічених, креативних молодих людей.

**Агеева Ю.** Слепые дети вяжут потрясающие игрушки / Ю.Агеева // Комсом. правда. – 2003. – 14-12 нояб. – С. 15.

**Бабина Т.** Харьковская гимназия для слепых детей – предмет заботы клуба «Ротари» / Т.Бабина // Панорама. – 1996. – 30 нояб. – С. 12.

**Гаенко Н.** «Семь лепестков цветка надежды» : [беседа с рук. ансамбля «Вдохновение» Н.Гаенко] // Клочок правды. – 2005. – 26 нояб. – 2 дек.

**Комунальний** заклад «Харківський спеціальний навчально-виховний комплекс імені В.Г.Короленка» Харківської обласної ради [Електронний ресурс] : офіц. сайт. – Режим доступу: <http://educom.org.ua/>

**Конопельцев Г.** «Сліпий музикант» наших днів / Г.Конопельцев // Слобід. край. – 2001. – 1 листоп.

**Лаврик А.** Каковы задачи – таковы проблемы / А.Лаврик // Харьков. губерн. вести. – 1997. – 5 февр. – С. 6.

**Любимова И.** Дом тепла и радости / И.Любимов // Панорама. – 1996. – Берез. (№ 13). – С. 6.

**Осийчук М.** Танцевальная терапия для души и тела / М.Осийчук // Вечер. Харьков. – 2005. – 12 мая. – С.7.

**Пасюта А.** Незрячие ходят по городу сначала пальцами, потом ногами / А.Пасюта // Комсом. правда. – 2007. – 13 нояб. – С. 9.

**Пилюгіна Н.** Гімназія для сліпих / Н.Пилюгіна // Вечір. Харків. – 1991. – 26 листоп.

**Санина О.** Танцующие в темноте : [танц. коллектив «Вдохновение»] / О.Санина // Вечер. Харьков. – 2005. – 3 дек.

**Харьковская** областная специальная гимназия-интернат для слепых детей им. В.Г.Короленко [Электронный ресурс] // Украина сегодня. – Режим доступа: <http://www.rada.com.ua/rus/catalog/3050/>

**Харьковский** специальный учебно-воспитательный комплекс имени В.Г.Короленко для детей с нарушением зрения [Электронный ресурс] // ХарьковИнфо. – Режим доступа: <http://www.kharkov.info/place/3625>

**Школи-інтернати** для сліпих і слабозорих дітей в Україні: Комунальний заклад «Харківський спеціальний навчально-виховний комплекс імені В.Г.Короленка» Харківської обласної ради [Електронний ресурс] // Trosti.com. – Режим доступу: <http://www.trosti.com.ua/ua/internat-slepih.html>

**Чигрин В.** Будинок, де збуваються найпотемніші мрії / В.Чигрин // Слобід. край. – 2004. – 10 квіт.

## ІМЕННИЙ СПИСОК ДО ІІ РОЗДІЛУ

- Автомонов П.Ф. 30  
Алабін В.Г. 23  
Алов О.О. 37  
Алчевська Х. 24  
Алчевський І. 27  
Ангарська М.А. 21  
Андрейко М.М. 26  
Антонов В.І. 26  
Аркадін-Школьник О.А. 23  
Астахов В.І. 27  
Афанасьєв В.А. 19  
Бабаєв В.М. 19  
Бабенко В.О. 26  
Багалій Д.І. 36  
Бажанов М.І. 40  
Бакланов О.Д. 24  
Бандурка О.М. 26  
Безуглий В.Д. 25  
Безуглий М.Д. 35  
Бекетов М.М. 20  
Бекетов О.М. 23  
Бершов С.І. 25  
Бичко В.В. 29  
Бібик О.П. 35  
Білецький П.О. 36  
Біляцький О.Г. 34  
Біруля О.К. 24  
Богатиков Ю.Й. 23  
Божко В.А. 29  
Бойко В.В. 22  
Бондаренко В.В. 22  
Бондаренко Г.А. 22  
Борис І.О. 20  
Борисова О.М. 30  
Борисяк Н.Д. 24  
Борткевич С.Е. 23  
Брюгген В.О. 25  
Бурлюк Д.Д. 29  
Василенко П.П. 29  
Васильківський С.І. 34  
Васютін В.В. 23  
Ведель А.Л. 24  
Ветухов М.О. 31  
Виноградова О.І. 19  
Вітковський І.М. 40  
Волк І.П. 25  
Волненко А.Н. 38  
В'яткін О.В. 21  
Гадецький М.В. 30  
Гайдамака П.Д. 30  
Гайденко А.П. 39  
Галушка Д.О. 28  
Гальперін П.Я. 34  
Гаман В.П. 36  
Герасименко Ю.Г. 35  
Глобенко-Оглоблин М.М. 39  
Голиков А.П. 38  
Голік В.С. 34  
Головка А.В. 38  
Голубенко П. 20  
Гордієнко Є.С. 40  
Грабовський В.Б. 30  
Гродзинський М.М. 21  
Грот Ю.І. 21  
Грубе В.Ф. 28  
Гулаков П.З. 23  
Гунько А.С. 37  
Гунько В.Т. 30



- Гурбанов С.А. 35  
Гуровий Ю.А. 34  
Дайц Й.А. 32  
Данилевський А.І. 40  
Данилевський В.Я. 21  
Даниленко В.Я. 31  
Данько В.Й. 24  
Джигалова Л.С. 21  
Джунковський В.Я. 40  
Дзюба О.А. 36  
Дідоренко Д.В. 39  
Дмитрієв М.А. 26  
Добровольська О.О. 32  
Донченко О.В. 32  
Досенко-Журба О.В. 30  
Дрімцов С.П. 27  
Дроб'язгіна В.І. 27  
Дубовик Л.Ф. 36  
Дуденко С.І. 28  
Дудинська Н.М. 32  
Дудинська-Тальорі Н.О. 39  
Дудко О.Ф. 30  
Дьомін О.О. 31  
Євтушенко М.Д. 39  
Єгоров Є.П. 27  
Єлізева Л.В. 19  
Єрмолаєв В.М. 28  
Єременко В.В. 33  
Жорданія В.Г. 38  
Жук О.А. 36  
Запорожченко Г.А. 26  
Зарубін В.І. 35  
Звягін А.І. 37  
Зимний Л.Я. 22  
Зойфер Ю. 38  
Іванов П.В. 40  
Івашко В.А. 35  
Івченко В.І. 36  
Ігнатченко Г.І. 32  
Ісаєв В.В. 19  
Ісаєв Л.О. 26  
Казарінов М.О. 22  
Каразін В.Н. 37  
Каркач П.М. 23  
Карпєєв М.П. 38  
Катрич О.М. 35  
Каченовський Д.І. 39  
Клебанов Д.Л. 31  
Клочкова Я.О. 32  
Кнорозов Ю.В. 37  
Ковалинський М.І. 40  
Ковальов П.В. 21  
Ковтун Г.І. 33  
Козаков О.Ф. 33  
Колесов О.А. 37  
Колобков С.П. 20  
Колокольцов В.Г. 39  
Коляда М.Т. 25  
Комаренко В.А. 31  
Комашка А.М. 41  
Комісаренко В.П. 20  
Конарєв М.С. 20  
Конопльова Є.О. 37  
Копняєв П.П. 23  
Коровай Ф.Г. 31  
Косарєв Б.В. 31  
Костомаров М.І. 27  
Краснов А.М. 36  
Криворучко А.Т. 22  
Криворучко І.Ф. 37  
Кричевський В.Г. 40  
Крушельницький М.М. 26



- Кудінцев І.В. 20  
Кудревич О.А. 28  
Кулик Ю.І. 28  
Куліш М.Г. 39  
Курбас Л. 23  
Лаврушин В.Ф. 27  
Ланевський Б.П. 20  
Латишев Г.Д. 21  
Левицький Г.В. 35  
Левченко П.О. 21  
Левін Є.Н. 25  
Литвиненко-Вольгемут М.І. 22  
Ліберман О.Г. 34  
Ліфшиць І.М. 20  
Лубченко І.Ф. 36  
Любимський О.П. 24  
Ляпунов О.М. 28  
Манойло М.Ф. 38  
Мартинець О.В. 25  
Марченко В.О. 30  
Марченко О.А. 33  
Маслов В.П. 21  
Махненко Ю.Ю. 28  
Мацков Ф.П. 22  
Меженко Ю.О. 29  
Мещеряков В.Ф. 20  
Микитенко І.К. 33  
Миклашевський Й.М. 26  
Минко В.П. 20  
Мисик В.О. 31  
Михайличенко Г.В. 34  
Міллер Д.П. 34  
Мірошниченко В.П. 37  
Міхєєв Б.О. 19  
Молошников І.І. 32  
Муратов І.Л. 31  
Немкін В.Х. 41  
Ніженець А.М. 39  
Нікітін В.М. 32  
Овсянкін М.Ф. 33  
Осташенко-Кудрявцев Б.П. 19  
Пассек В.В. 36  
Петренко М.М. 40  
Петров В.М. 25  
Печеніга-Углицький П.І. 29  
Пильчиков М.Д. 27  
Пітіков І.Н. 32  
Підгорний А.М. 25  
Підгорний Н.М. 35  
Підпригора Г.І. 33  
Плаксів Ю.О. 37  
Платонов К.І. 35  
Поліщук В.Л. 34  
Попандопуло І.В. 36  
Поярков Ю.М. 22  
Радчук Ф.І. 19  
Раєвський О.С. 21  
Раєнко Л.В. 34  
Репін Ю.І. 25  
Рик Й.Л. 30  
Ріттер П.Г. 25  
Рожанський Д.А. 33  
Романенко В.Т. 34  
Рубинський О.Ю. 39  
Рудницький С.Л. 38  
Рудь М.Д. 27  
Сафаргалін А.Г. 32  
Світлорусов С.Г. 39  
Святополк-Мирський П.Д. 41  
Северин Ю.В. 35  
Семеняка П.І. 19  
Серова В.В. 39

Нагорний О.В. 33

Синцов Д.М. 37

- Сипало І.М. 29  
Скляренко В.М. 28  
Сковорода Г.С. 38  
Скрипник М.О. 21  
Слюсаренко З.К. 33  
Снегірьов Г.І. 35  
Сокальський П.П. 34  
Соколовський С.М. 24  
Срезневський І.І. 29  
Стецюн М.Г. 29  
Струве О.Л. 32  
Сулима М.Ф. 32  
Сядристий М.С. 33  
Талієв В.І. 22  
Танкопій І.О. 33  
Тарасова О.О. 24  
Тимченко Й.А. 38  
Трублаїні М.П. 26  
Трусов К.А. 20  
Тюльпа Л.М. 32  
Тягло В.М. 29  
Федецький А.Ф. 41  
Фещенко П.В. 30  
Хижняк А.Ф. 38  
Хірний К.В. 23  
Хоткевич Г.М. 40  
Цауне Ю.С. 41  
Ценковський Л.С. 35  
Цесаренко І.Г. 38  
Черевко О.І. 31  
Черемський П.Г. 29  
Черняков М.В. 27  
Чибісова С.М. 24  
Шамов В.М. 28  
Шейко В.М. 27  
Шелковий С.К. 30  
Шидловський А.П. 26  
Шигимага П.А. 30  
Шкодовський Ю.Н. 37  
Шматько Л.О. 22  
Шміт Ф.І. 26  
Штанько С.В. 24  
Шумицький С.В. 24  
Шутенко Л.М. 27  
Юрченко О.С. 25  
Якобій А.І. 34  
Яновицький Г.О. 41  
Яровинський Б.Л. 24  
Ярош О. 31  
Ярошик В.О. 19

## ЗМІСТ

Хроніка подій з історії Харківщини на 2017 рік . . . . .	3
Знаменні та пам'ятні дати Харківщини на 2017 рік . . . . .	18
Матеріали на допомогу відзначення знаменних і пам'ятних дат на 2017 рік . . . . .	42
Афанасьєв Віктор Андрійович . . . . .	42
Колобков Сергій Павлович . . . . .	45
Джигалова Людмила Станіславівна . . . . .	47
Криворучко Анатолій Тихонович . . . . .	50
Гулаков Павло Захарович . . . . .	53
Петров Володимир Миколайович . . . . .	56
Єгоров Євген Павлович . . . . .	59
Стецюн Микола Григорович . . . . .	61
Харківський спеціальний навчально-виховний комплекс ім. В.Г.Короленка	64
Іменний список до II розділу. . . . .	69

Довідкове видання

**Календар знаменних і пам'ятних дат  
Харківщини  
на 2017 рік**

Рекомендаційний бібліографічний  
показчик

Відповідальний за випуск Н.І.Шостко

---

Підписано до друку 10.10.2016 Формат паперу 60 x 84/16  
5,0 друк. арк. Папір для множ. апаратів. Тираж 60 прим.  
Харківська обласна універсальна наукова бібліотека, вул. Кооперативна, 13/2  
Телефон: 731-31-32